

Ročník XX.

Číslo 1.—2.

OBRANA VÍRY.

Vydává Tisková Liga v Praze.

Redaktor
Ant. Suchoradský.

ADVENTISTÉ.

Dějepisně náboženská stať o jich vzniku, dějinách,
učení a snahách.

Druhé, přehlédnuté a rozinnožené vydání.

Napsal Václav Oliva,

V Praze 1927.
Knihtiskárna Družstva Vlast.
Nákladem Tiskové Ligy.

Knihhtiskárna družstva

Vlast v Praze-II.,

Telefon 23626. Žitná ul. 26 n. Telefon 23626.

doporučuje se veledůstojnému duchovenstvu
a veškeré veřejnosti ku vkusnému provedení

veškerých prací knihtiskařských

jako :

samostatných děl, básní, časopisů, brožůr
obchodních tiskopisů. účtů, ceníků,
oznámení obchodů a živností,
doporučenek, jídelních lístků
pro hostince, navštívenek,
snubních a svatebních
oznámení, lístků
úmrtních,
primičních oznámení
a obrázků, hudebních publikací atd.

Vkusné, rychlé a levné provedení!

Ročník XX.

Číslo 1. – 2.

Obrana víry.

Vydává Tisková Liga v Praze.

Redaktor

Ant. Suchoradský.

A d v e n t i s t é .

Dějepisně náboženská stať o jich vzniku, dějinách,
učení a snahách.

Druhé, přehlednuté a rozinnožené vydání.

Napsal Václav Oliva.

V Praze 1927.

Knihtiskárna Družstva Vlast.

Nákladem Tiskové Ligy.

P ř i p o m e n u t í .

Methodistický časopis „Evangelista“ z roku 1896 hned na počátku tohoto ročníku trpce si stěžuje do nepočestné agitace sobotářů, t. j. vlastně jedné části adventistů na americkém území a pak dodává: „Přicházejí do našich (methodistických) kostelů a na naše bohoslužby jako křesťanští bratři a zatajují své náboženské přesvědčení, aby tím spíše slabé a nerozhodné údy naší církve nenápadně přilákali do svých řad. Místo, co by měli obrátiti se k „nevěřícím“¹⁾ anebo k pohanům či alespoň k lidem naprosto světského smýšlení, nejraději loví mezi nábožensky založenými křesťany a tyto hledí získati pro své blouznilství...“, čímž nejrázněji označil nábožensko-mravní činnost protestantské sekty adventistů či správněji řečeno náboženského blouznění lidí, jimž v nábožensko-učených knihách dostalo se názvu „Adventisté“. Alespoň ani katoličtí ani pro-

¹⁾ Těmi jsou dle methodistů na prvním místě katolíci.

testantští bohoslovci nečítají adventisty mezi opravdové protestantské sekty, ale řadí je toliko mezi náboženské blouznivce, vyšlé z řad baptistů.

A hle, sotva na poli válečném r. 1918 dozněl poslední výstřel, a národ československý oslavil dávno žádanou svou politickou samostatnost, v kratičkém čase potom ihned nastěhovali se adventisté i do všech téměř zemí českých, jak doznává „Naše Doba“, v ročníku XXX. z roku 1922-23, slovy: „V ovzduší svobody rozmnožily se u nás (v československé republice) náboženské společnosti, odnože to světových církví, ve kterých ku dosavadním typům kalvínskému, luterskému, ochranovskému, kongregačnímu a baptistickému a vedle domorodého česko-bratrství přibyla společnost methodistů, adventistů, armáda spásy, Nový Jerusalema a snad i jiné“ a jali se tu stejným způsobem agitovati, jako na území americkém. Počátek ovšem, samozřejmě, učinili v Praze a v okolí, zvláště na městských periferiích (hraničních osadách) a odtud pak rozšířili se i do ostatních větších měst a míst, jak jasno z definitivních výsledků sčítání obyvatelstva v Čechách a na Moravě, kdež uvádí se pro Čechy 33.065 lidí a na Moravě 6.806 duší „různých vyznání“, při čemž výrazy „různá vyznání“ naznačují všechny „Naší Dobou“ připomenuté náboženské společnosti, odnože to

světových „církví“. Pohříchu tyto definitivní výsledky sčítání mluví o různých vyznáních jen povšechně a proto není možno udati určité číslo adventistů v zemích českých, ale dle všeho bude zajisté na první ráz dosti velké.

Než, i kdyby náboženské nebezpečí, hrozící od agitace adventistů věrnému katolickému lidu československému, minulo a omezilo se jenom na několik málo tisíc anebo set lidí, od církve katolické již odpadlých, přece hnutí samo, poněvadž obsahuje v dosti značné míře símě eschatologického chiliasmu,²⁾ zasluhuje veškeré pozornosti kruhů nejširších. A to bylo mi hlavní pohnutkou, abych v následujícím pojednal o vzniku, dějinách, učení a snahách adventistů³⁾ ze zorného ovšem bodu katolické věro- i mravouky a na konci srovnal hnutí toto s podob-

²⁾ E s c h a t o l o g i i rozumí se učení o skonání či konci světa a chiliasmem učení, že Kristus při příchodu svém k soudu založí říši, jež teprve po tisíci le'ech zanikne. ³⁾ Slovo adventista je latinské, odvozené od výrazu „adventus“, kterýmžto označením vyrozumívá se příchod Ježíše Krista k poslednímu soudu. Proto adventisté jsou náboženští blouznivci, očekávající co nejdříve příchod Syna Božího a tím také brzký konec světa. Vhodného českého významu pro překlad slova toho posud nemáme. Snad mohli bychom říkati: „Čekatelé Kristovi“ nebo „Čekatelé příchodu Páně“.

ným náboženským blouznilstvím, jež u nás již koncem XVII. věku se objevilo v podobě českých deistů, adamitů, marokánů a pod. Vždyť již dr. Antonín Rezek v předmluvě ku svým „Dějinám prostonárodního hnutí náboženského v Čechách“ správně upozornil, že církevní dějepis zjevů, českému blouznilství podobných a s ním analogických, zná veliký počet, a sice od dob charismatických (první církve) až do nejnovější některé denominace (sekty) severoamerické, byť formace (útvary) v Čechách byla jiná, než kdekoliv jinde či, že všechny české sekty mají určité podněty, společné s ostatními sektami světa.⁴⁾

⁴⁾ Prameny, jichž použito: Dr. B e d ř. A r m i n L o o f s, Adventisten, v „Realencyklopaedie für protestant. Theologie u. Kirche“, I., 191—198; Dr. M a x H e i m b u c h e r, Methodisten, Adventisten u. Neu-apostolische Gemeinde, 41—82; Fr. X a v. B r o r s, Klipp u. klar, 12; Dr. K a r l G r a u l - S e e b e r g, Die Unterscheidungslehren; Dr. J o h a n n P r u n e r, Schwärmerei, v „Kirchenlexikon“, X., 2037; Dr. H e ř m a n S t r e b e r, Adventisten, tamtéž, I., 252—253; P a u l S c h e u r l e n, Die Sekten der Gegenwart; Dr. A r t h u r A l l g e i e r, Religiöse Volksströmungen der Gegenwart a j. Při druhém vydání přihlíženo též ke spisu D r a K o n r á d a A l g e r m i s s e n a „Christliche Sekten u. Kirche Christi“ z r. 1925; prelát D r a M a x e H e i m b u c h e r a „Die neuzeitlichen Sekten“ z roku 1926; D r a V á c l a v a M ü l l e r a „Náboženské poměry v československé republice“ z r.

O vzniku adventistického blouznění.

Adventistické blouznění vzniklo nesporně v Americe, ač základní ozvěnou jeho bylo eschatologické hnutí, jež v prvních desetiletích XIX. století ujalo se zvláště v protestantsko-pietistických kruzích různých křesťanských zemí a nakazilo tu a tam i mnohé duše v kruzích katolických, a to zejména ty, jež přijaly katolictví proti své vůli, nebo z politického donucení, anebo počaly v důsledku protikatolických štvanic z dob janse-nisticko-josefinských odkláněti se od Říma, t. j. od římského papeže a tak vlastně opouštěti půdu pravé církve. Proto nepřekvapí, že na př. ve Virtembersku přemnoží lidé roku 1836 dle výpočtu J. A. Bengla očekávali konec světa a příchod Ježíše Krista k poslednímu soudu⁵⁾, že v Holandsku

1926; Dra Otakara Taubera „Sektářství u nás“ z r. 1926 a j.

⁵⁾ Vnitřní souvislost adventistů s eschatologickým hnutím, snaží se Scheurlen zachytiti následovně: „Adventisté jsou lidé, kteří se domnívají, že advent, t. j. příchod Pána jest blízko a proto se na druhé příští Kristovo připravují. Takých bývalo v různých křesťanských dobách vždy dosti, a to zejména tehdy, kdy světové události otrásaly dějinami lidstva. Tak tomu bylo za pronásledování křesťanů v dobách římských, za tureckého nebezpečí, v době německé reformace. Francouzská revoluce a netušená válečná vítězství Napoleona I., zcela určitě nemálo přispěly k tomu, že právě v pietistických kruzích

Heřman Hentzepeter r. 1819 napsal spis: „O nastávajícím příchodu k soudu našeho Pána a Spasitele“ a ještě r. 1822 a 1823 vydal dva jiné podobné spisy, dále že ve Španělsku r. 1812 Ben Esra uveřejnil pojednání „O příchodu Messiášově ve slávě a velebnosti“ a že v Anglii v letech 1814—1830 vyšla celá řada knih, věstících brzký příchod Pána Ježíše na svět k poslednímu soudu⁶⁾. Podobně bylo tomu v Irsku, zejména v jižních jeho končinách, dále částečně také v Čechách, ve Skotsku, v Uhrách a jinde.

Protestantismus totiž, jak správně poznamenal Pruner, zejména v Anglii a v Americe přinášel téměř v každém desetiletí XIX. věku nové a nové sekty, vyvřelé z náboženského blouznění. Tak v Charlidgu r. 1844 povstal „Dům lásky“ či „Bratři lampetrští“, kteří neuznávali vůbec vrchnosti ani duchovní ani světské, chlubili se přátelstvím Duča sv.,

různých zemí oživilo se v myslích lidských velmi mocně dávno očekávané objevení se Spasitele k soudu. V Německu vzniklo toto hnutí v „procitnutých“ kruzích virtemberských „otců“, kteří na základě svých bádání v prorockých knihách Pisma věřili, že Pán již blízko jest. K těmto „otcům“ hlásil se i J. A. Bengel, jenž vypočetl, že konec světa nastane roku 1836...“ D. c., 7—8.

⁶⁾ V Anglii byly to hlavně stoupenci Irvingiánů anebo kruhy jimi ovládnuté.

jenž jedině je jejich pánem a vladařem, zavrhovali modlitbu, oddávali se všem nestydatostem, hlásali všeobecnou mravní volnost či adamitství a učili, že Kristus co nejdříve dostaví se na svět k soudu. V té době povstali také v Plymouthě darbysté a ve Skotsku irvingiáni, kteří zvláště od r. 1848 získali si mnoho stoupenců i v Německu, a to tehdy, když přihlásili se k nim marburský profesor bohosloví, protestant, dr. Jindřich Thiersch a dva katoličtí kněží z diecése augsburské, a to domský děkan Lutz a domský vikář Spindler, kteří zdůrazňovali brzký příchod Antikrista na svět a nastávající den posledního soudu zcela dle zásad chiliastických.

Roku 1821 odešel pak anglický pastor Josef Wolff do Orientu, a to za tím účelem, aby obrátil tam palestinské židy ke Kristu. Týž procestoval však nejen Palestinu, ale i Egypt, Řecko, Turecko, Mesopotamii a došel až do Hindustanu. Všude hlásal brzký příchod Kristův k poslednímu soudu a zvěstoval nastávající konec světa. Židé dávali se proto houfně křtíti a někteří z nich jako obchodníci zanesli myšlenky Wolfovy až do Ameriky, kdež tyto ovšem padly na půdu velmi úrodnou, připojily se k všeobecně tehdy časovému názoru o brzkém příchodu Páně k soudu a vyvolaly tak zvláštní ame-

rické náboženské blouznění, jež v život uvedl farmář Vilém Miller.

Alespoň nejlepší znatel dějin protestantských sekt Loofs dí výslovně: „Že americké adventistické hnutí bylo v souvislosti s podobným mezinárodním hnutím o příchodu Kristově k soudu, rozumí se samo sebou, ač dá se to těžko dokázat“ a potom dokládá: „Hlavním však počátkem amerického adventistického hnutí byl William Miller.“ Můžeme tedy dle toho Millera bezpečně považovati za zakladatele adventistů čili spíše za muže, jenž adventistické prvky spojil v celek a dal jim určité formy⁷⁾, když našel větší počet lidí, kteří ochotně jeho duchovnímu vedení se podrobili anebo podrobiti chtěli. To jest také důvodem, že někteří protestantští bohoslovci adventistům říkají Millerovci. A myslím, že správněji a důsledněji, ježto pojem adventistů je příliš široký, všeobecný a nenaznačuje podstatu toho, co americkým adventním či adventistickým hnutím bývá nazýváno, to tím spíše, ježto adventisté sami se časem roztříštili ve více odnoží.. Ostatně pravda tato platí více

⁷⁾ Alespoň dr. Allgeier se domnívá, že Miller našel zdůvodnění pro své názory o konci světa v myšlenkách pietisty Jana Jindřicha Junga, zvaného později Jungem Stillingem, kdež podrobně obsaženo jest to, co později Miller hlásal.

méně o všech protestantských sektách a jich „zakladatelích“, zejména v Americe.

Amerika totiž je eminentní (nejznaменitější) zemí náboženské svobody, kde kterýkoliv náboženský směr mohl a může se posud dle svých vnitřních a vnějších sil volně a svobodně uplatňovati. Z toho důvodu také protestantská zásada o evangelické svobodě, dále o vnějším přisvojování si spravedlnosti Kristovy a o privátní inspiraci (osobním vnuknutím Ducha sv.) při výkladu Písma sv. vyvolala v život celou řadu nových náboženských forem či hnutí, z nichž některé mají všecy známky náboženského blouznění. A právě k těmto původem svým patří i blouznění adventistů.

O životě a činnosti Viléma Millera.

William Miller narodil se 15. února 1782 v Pittsfieldu ve státě massachusettském.

Jeho duševní nadání bylo velmi značné, ale nemohlo se uplatnit z důvodu, že dosti chudí jeho rodiče nemohli synu dáti potřebného vzdělání školního a universitního. Přes to všímal si Miller již od svého mládí hojně knih a četbou jich byl uveden v řady pietistických deistů. Za války anglicko-americké roku 1812 sloužil vojensky své vlasti v hodnosti kapitána a posmíval se všemu svatému tak, že považován byl všeobecně za nevěrce.

Roku 1815 opustil Miller dráhu vojenskou a hned r. 1816, ve stáří 34 let, pocítil v Low-Hamptonu, kde od r. 1812 na farmě sídlil, při pobožnosti „Řádných baptistů“ či „Regular Baptists“ své „obrácení“ a „procitnutí“. Potom studoval pilně Písmo sv. a sám si je dle protestantské zásady také libovolně vykládal. V Písmě upoutaly jeho pozornost zvláště myšlenky eschatologické, o nichž často přemýšlel již od r. 1818 a to tak, že tehdy téměř na ráz v podstatě došel k nezměnitelným výsledkům, jež staly se v příštích 25 nebo 30 letech jeho života nerozbornou mu hradbou přesvědčení o nastávajícím brzkém konci světa. Přesvědčil prý se totiž, oproti všem spiritualistickým (duchovním) výkladům millenia, t. j. tisícileté říše, již Kristus má dle Písma sv. založiti po svém příchodu na svět k posled. soudu, a oproti všem názorům, jež hlásaly a hlásají příchod Kristův k soudu teprve po obrácení se celého světa ke křesťanství, že Pán co nejdříve na svět přijde, aby po zničení světa ohněm, jak o tom píše sv. Petr v druhém svém listě v kapitole třetí a verši desátém slovy: „Přijde však den Páně jako zloděj, a v něm nebesa s velikým hukotem pomínou, základy pak žárem se rozpustí a země i díla, která jsou na ní, shoří,“ a po prvním z mrtvých vstání, t. j. po z mrtvých vstání či proměně věřících, zařídí svou tisíciletou říši, při je-

jímž konci nastane druhé z mrtvých vstání či „procitnutí“ nebo „vzbuzení“ hříšníků a pak bude teprve poslední soud.

Miller docela i mathematicky blízkost parusie, t. j. příchodu Ježíše Krista k poslednímu soudu si vypočetl. Příchod tento měl dle něho nastati „kolem 25 roků po roce 1818.“ Týž u proroka Daniele totiž v kapitole osmé ve verši čtrnáctém nalezl slova: „Až do večera a jitra, dnů dva tisíce tři sta: a očistěna bude svatyně,“ jež nesprávně spojil s výrokem sv. Petra o očistění země, kdy žářem rozpustí se nejen tato, ale i všechna díla, která jsou na ní, a pak zdůvodňoval, že připomenuté 2300 dní, — jež však neznačí pouhé dny o 24 hodinách, ale celé roky, dle Daniela v kapitole deváté, ve verši 24. a následujících, řkoucího: „Sedmdesáté téhodnů ukráceno jest nad lidem tvým, aby se skonalo přestoupení a konec vzal hřích... a pomazán byl Svatý svatých. Věz tedy... Od vyjití řeči, aby zase vzdělán byl Jerusalema, až do Krista vévody, téhodnů sedm a téhodnů šedesát a dva budou... A po téhodnech šedesáti a dvou zabit bude Kristus...“, — nastanou — protože dle mnohých vykladačů Písma sv. oněch 70 týdnů Danielových počítati dlužno od návratu Esdráše do Jerusalema r. 457 čili tak, že oněch 457 let jest od počtu 2300 roků odečísti —

něpochybně kolem 25 roků po roce 1818, t. j. r. 1843.

Z počátku ovšem se Miller se svým výpočtem parusie tajil a teprve r. 1831 odvážil se jej publikovati a veřejně hájiti. Při tom však stále zůstával členem „církve“ baptistické, k níž hlásili se i všickni jeho předkové a přátelé. Názory své přednášival pravidlem při bohoslužbách různých protestantských odnoží či denominací. Stávalo se totiž, že duchovní těchto denominací, jako na př. methodistů, kongregacionalistů, baptistů atd., zvali jej do svých modliteben k vykonání kázání. Toho použil Miller k šíření svých myšlenek.

Konečně když roku 1833 obdržel Miller docela v Hamptonu od baptistů formální svolení, aby v jich shromáždění pravidelně mohl kázati, obrátil se také k širší veřejnosti spisem: „Evidences from Scripture and History of the Second Coming of Christ about the year 1843“, t. j. „Biblické a dějinné důkazy o druhém příchodu Kristově kolem roku 1843.“ Mimo to počal objížděti své okolí a všude, kde naskytla se mu sebe menší příležitost, pro sebe agitovati na táborech lidu⁸⁾).

⁸⁾ Dílo jeho dařilo se také z toho důvodu, že tehdy ukazovalo se na nebi mnoho létavic tak, že zdálo se jako by dle slov sv. evangelia „hvězdy padaly s nebe“, což stane se před

Účast vším stržena byla široká veřejnost za Millerem. Jeho tábory bývaly přecetně navštíveny a po nich pravidlem dle způsobu baptistů „noví věřící“ bývali křtěni. I přemnozí universalisté jej následovali, ač Miller sám stále ještě tehdy hlásil se k baptistům a svým přívržencům dovoloval či spíše ponechával úplně na vůli, aby buď zůstali v těch protestantských sektách, k nimž posud náleželi, anebo vstoupili do jiných, jež by si sami zvolili. Na založení své sekty či „církve“ tedy Miller tehdy posud nepomýšlel, a to z důvodu, že byl přesvědčen, jak sám doložil, že „nežli Kristus přijde ve své slávě a velebnosti, všechny sektářské zásady (sectarian principles) se rozpráší a že obháje a vůdcové rozličných církví budou rozptýleni do čtyř uhlů světa.“

Nastal rok 1840. Tu připojil se k zásadám Millerovým Josue Himes, muž obdařený neobyčejným uměním agitačním. Proto sotva týž do řad millerovců vstoupil, ihned v únoru ještě téhož roku vydal v Bostonu první číslo adventistického časopisu: „The Signs of the times“, t. j. „Časová znamení“, jež později byl změněn v „Advent Herald“, t. j. „Adventistického hlasatele“ a roku následujícího spisek „The Midnight cry“, t. j. „Půl-

posledním soudem, že r. 1840 mocnosti přejaly protektorát nad Tureckem, jež považováno bylo za sídlo Antikrista atd.

noční výkřik“, k němuž r. 1842 připojil ještě podobné dílo: „The Trumpet of Alarm“, t. j. „Alarmová polnice“ s více různými brožurkami, jichž účelem bylo získati myšlenkám Millerovým všeobecné pozornosti. A to se také zdařilo. Stoupenců Millerových přebývalo den co den.

Miller sám nemálo k tomu přispěl také tím, že dle židovského počítání let pro nedočkavce ze svých řad na počátku roku 1843 prohlásil, že příchod Kristův k soudu nastane mezi dnem 21. března r. 1843 a dnem 21. března r. 1844. Proto tehdy nával „věřících“ do řad millerovců či nanebevstoupenců, jak se jim tu a tam i dle jich učení říkalo, byl nejčetnější.

* * *

Než 21. den měsíce března r. 1844 minul a poslední soud s příchodem Kristovým nenastaly. To zarazilo vyznavače Millerovy do té míry, že bylo se obávati úplného jich odpadu. I uveřejnil Miller narychlo hned po tomto dni otevřený list, ve kterém kajicně doznává, že se zmýlil a svolal do Bostonu koncem května téhož roku konferenci všech „věřících“, kde omyl svůj opětně ve známost uvedl a přiznal, že o dni příchodu Kristova k soudu vlastně ničeho určitého neví. Přítomní přirozeně se bouřili a hrozili snahám Millerovým pohromou. A tu, když bylo nej-

hůře, pomohl adventistům nový stoupenec a společník Millerův, Samuel Š. Snov.

Sám totiž Miller při stanovení času příchodu Kristova k soudu mezi dny 21. březnem 1843 a 21. březnem r. 1844 velikou váhu kladl dle první knihy Mojžíšovy a jejich slov: „A odpočinul koráb (Noemův) měsíce sedmého...“ (v kapitole 8, verši 4.), jakož i dle slov třetí knihy Mojžíšovy v kapitole 16, verši 29: „Měsíce sedmého... trápiti budete duše své“ a v kapitole 25, verši 9: „A budeš troubiti troubou sedmého měsíce...“ na sedmý židovský měsíc a očekával jej roku 1843 s velikým duševním rozčilením. I uchopil se tedy toho Snov a dokazoval dle židovského počtu, že příchod Kristův k soudu, má-li se naplniti plných 2300 let, může nastati toliko desátého dne sedmého židovského měsíce, t. j. dne 22. října r. 1844.

To stalo se koncem června r. 1844 a od července téhož roku stoupenců Millerových zase přibývalo. Proto v „Půlnočním výkřiku“, jehož nové vydání bylo uspořádáno dne 3. října 1844, po vyzvání ke vstupu do řad adventistických čteme: „Dle slov Matoušových v kapitole 25, verši 6. až přes půlnoc prodléval ženich se svým příchodem. Proto také Pán po celý půlden židovský, t. j. po celou půli roku, od 21. března do 22. října, nechá nás čekati na svůj příchod.“

A tu, čím den 22. října více se blížil, tím zvučněji prohlašovali tedy millerovci: „V krátku přijde Pán.“ Mnozí z nich již ani polí nesklízeli, jiní prodávali vše, co měli, zabíjeli drůbež i dobytek a všickni se připravovali k poslednímu soudu. Adventistické časopisy a brožury i letáky volaly kde koho k pokání. Povstávaly zmatky. „Nevěřící“ se „věřícím“ ,t. j. adventistům posmívali a některé denominace adventisty ze svého středu vylučovaly. Adventistům zase sektářské kostely a modlitebny zdály se babylonskou nevěstkou a sídly antikristovými. Blouznění a bláznění se rozmáhala. Každý nesmysl docházel u jednotlivců souhlasu a ozvěny, jak o tom svědčí současní adventisté, na př. Himes, J. N. Loughborough a j.

Tohoto všeobecného zmatku použil Jiří Storr a dle starších puritánských kázání, pocházejících již ze XVII. století, uveřejnil spis ,nazvaný „Šestero kázání“, v němž upíral nesmrtelnost duše, hlásal, že smrt je pouze jakýmsi stavem bezvědomí nebo spánku a nesmrtelnými že budou z milosti Kristovy pouze „věřící“, ale za to že „nevěřící“ propadnou těžkým trestům v pekle. Kázání tato vyvolala mezi adventisty mnoho nesvornosti. Jedni jich názory přijímali, druzí zavrhovali. Miller nevěděl si rady. Pro svou osobu je sice zamítal a, ač při tomto názoru setrval až do své smrti, přece neodvážil se proti

ním vystoupiti. Tím upadal u vlastních stoupenců v nevážnost a pocítil nad svou činností „hluboký bol“ a zklamání.

Nového a opětného zklamání dožil se Miller zase dne 22. října r. 1844 či v den, kdy Kristus dle učení adventistů měl přijíti k soudu. Miller sám po dni 21. března 1844 ovšem nerad přijímal, že se tehdy mýlil a že parusia má místo 21. března nastati až 22. října. I nemínil vůbec prvního názoru svého se vzdáti a opravdu setrval v něm až do konce září. Teprve dne 6. října 1844 dal se strhnouti všeobecným proudem a prohlásil, nepříjde-li dne 22. října Kristus Pán ve slávě, že zklamání jeho nebude míti konce. A to účinkovalo. Miller stoupl zase ve vážnosti a jeho stoupenci byli zcela bezpečni, že Pán dne 22. října přijde.

Z té příčiny na tisíce adventistů očekávalo na nebi znamení Syna člověka k poslednímu soudu a příchod zástupců andělských za znějících trub. Proudili do svých modliteben v ujištění, že ženich jich se dostaví a povede je k svatební hostině. Zpívali po celé hodiny nábožné písně, jevíci touhu po nebeském Pánu, a upírali své zrakky k nebesům dle slov sv. Lukáše: „Když pak se to počne díti, pohleďte vzhůru a pozdvihněte hlav svých, neboť se přibližuje vykoupení vaše“ (21,28).

Ale hodina mījela za hodinou. Den 22. října 1844 minul jako každý jiný. Marně adventisté volali: „Přiď, Pane náš!“ Pán nepřišel. Proto, jak dokládá Loughborough, „opouštěli jednotlivci kostel a plakali. Musili jsme volati jako kdysi Maří Magdalena: „Vzali Pána a nevíme, kde ho položili.“ Tím byl zklamán nejen Miller, ale i všickni jeho žáci do té míry, že bol jich podobal se „bolu učedníků Ježíšových v sobotu u večer před vzkříšením Páně.“

I zdálo se tedy, že těmito událostmi adventistické blouznění bude navždy odstraněno. Ale nebylo. Mnozí sice z adventistů potom navrátili se k denominacím, z nichž vyšli, a jiní nevěděli si v prvním okamžiku rady, ale vzpamatovali se dosti záhy. Alespoň Miller již dne 3. prosince 1844 v „Hlasateli“ napsal: „Nyní je čas, když mnozí z vás byli vyloučeni z řad různých protestantských církví, abychom, bratři moji milí, založili si svou zvláštní a vlastní „církev“ — či, jak do slova dí: „A sect of our own,“ t. j. „svou vlastní sektu.“ Vždyť to, co učinili naši otcové, když své sekty zakládali, jsme povinni učiniti i my. Alespoň jako oni, tak i my jsme o jiných mimoadventistických sektách volali: „Babylon“, „Babylon“, „Babylon“. A jest nesporno, že chováme mnoho sektářských myšlenek...“ Proto od té doby všickni millerovci pracovali úsilovně o utvo-

ření jich „církve“, k jejímuž uskutečnění nemálo přispělo i faktum, že v lednu r. 1845 byl Miller se všemi svými přáteli v Low-Hamptonu veřejně z baptistické společnosti vyloučen. Tím vešlo v život, po čem Miller zatoužil. Adventisté se osamotnili.

Po tomto skutku svolána byla pak do Albany ke konci dubna r. 1845 Millerem a jeho druhy všeobecná adventistická konference, kde mělo dojít k přijetí církevní adventistické ústavy a organizace dle od Millera vypracovaného plánu. Ale nedošlo. V konferenci totiž počaly se silně uplatňovati vlivy Storrový oproti myšlenkám Millerovým a rozladěnost dostoupila takového stupně, že výsledkem sněmování bylo vzájemné nedorozumění. Nedošlo tedy k všeobecné adventistické ústavě „církve“, ale adventistické společnosti byly zakládány samostatně, t. j. jedna od druhé úplně nezávisle, čehož zápletem bylo, že mnozí adventisté zůstávali mimo náboženskou společnost svou, anebo že tam, kde obce náboženské vznikly, přijímaly tyto nejprimitivnější formu církevní, zbarvenou místními a osobními poměry.

Tím vliv Millerův počal záhy mizeti z adventistického hnutí vůbec a Miller byl odstrčen do pozadí. Týž téměř zapomenut zemřel 20. prosince r. 1849 v Low-Hamptonu, ve státě novoyorském, zatím co jeho práce zmocnili se manželé Whiteovi a přivedli je

do nových kolejí, t. j. do hnutí adventisticko-sobotářského, jehož stali se vlastně zakladateli a tvůrci.

Adventistická blouznění pak od této doby opakovala se veřejnými projevy dosti často. Tak stalo se alespoň mimo rok 1843 a 1847, ještě r. 1864, 1877, 1914, 1925. R. 1925 právě tak jako r. 1914 docela američtí obchodníci nabízeli zvláštní pro ně bílý úbor k „nanebevzstoupení“ a utržili ohromné peníze.

O adventistických odštěpeních.

Poněvadž u adventistů nedošlo k všeobecně závazné církevní ústavě, již to je důkazem, že názory jich ať věro- ať mravoučné nemohou vyznačovati se jednosvorností a jednotejností, ale že různí se více méně dle jednotlivých krajín a duchovních vůdců. Z toho však nutně vznikly v adventismu různé podsekty či náboženská odštěpení.

Alespoň hned po 22. říjnu 1844 utvořila se zvláštní část adventistů, zvaných „Timebrethren“, t. j. „Časových bratří“, kteří vycházeli z myšlenky, že výpočty o konci světa a příchodu Pána Ježíše k soudu podrobeny jsou vždy chybám a mohou se opravovati, t. j. na nové a nové časové doby překládati, zatím co jiní adventisté vzdali se úplně zásady o určování času příchodu Páně

vůbec a ponechali si pouze myšlenku o přípravě a příchodu Páně, ať tento se udá kdykoliv. Těchto posledních bylo co do počtu daleko více, nežli prvních. Ale i ti z adventistů, kdož vzdali se určité doby příchodu Kristova k soudu, rozlíšili se zase v mnohých jiných otázkách a vytvořili tak nová a nová odštěpení.

Velice sporným bodem adventistů hned totiž od r. 1844, t. j. od časů Storrových byly také názory o nesmrtelnosti duše a s tím těsně souvisící učení o osudu „bezbožných“ či „nevěřících“ po smrti, t. j. o tak zvaném duševním spánku. K tomuto bodu pak roku 1844 a roku 1845 připojila se ještě myšlenka o nutnosti svěcení soboty místo křesťanské neděle.

Za naší doby však, ať již adventisté hlásí se k tomu či onomu odštěpení, souhlasí všickni v následujících bodech: 1. že jsou rozhodnými odpůrci katolické církve a celého jejího učení, 2. že sice uznávají Luthera, Kalvína a Cvingliho za „církvní reformátory“, ale učení jich odsuzují, 3. že po způsobu baptistů, z nichž vznikli, zavrhuji křest dítek, ustanovování služebníků církevních, zvaných ministers, to jest kněží a duchovních, ba i protestantských „starších“, nepřipouští žádného symbolu, t. j. vyznání víry, ježto jediným jich pramenem náboženským je toliko bible, 4. že křtí dospělé ponořením do

vody místo politím, 5. že zavrhuji mši sv., sv. zpověď, nerozlučitelnost manželství, úctu svatých, očistec atd. a 6. že se domnívají, že tak zvaná tisíciletá říše Kristova nebude existovati na zemi, ale v nebesích, kdežto země bude v té době „pustou a prázdnou“. zvaná tisíciletá říše Kristova nebude existovati na zemi, ale v nebesích, kdežto země bude v té době „pustou a prázdnou“.

Adventisté celkem rozpadli se v kratičké době po svém vzniku, mimo již v uvedené „Časové bratry“, ještě v patero či dle některých bohoslovců v šestero nebo v sedmero odštěpení. Jsou to: 1. „Evangelical Adventists“, t. j. „Evangeličtí adventisté“; 2. „Advent Christian church“, t. j. „Adventistická křesťanská církev“; 3. „Life and Advent Union“, t. j. „Unie života a příští“ či „Adventisticko - životní unie“; 4. „First-day Adventists“, t. j. „Prvodenní adventisté“, kteří též mnohdy uváděni bývají jako „Church of Gott in Christ Jesus“, t. j. „Boží církev v Kristu Ježíši“ anebo jako „Age-to-come Adventists“, t. j. „Adventisté příštího věku“ či „Adventisté, čekající příchod Kristův“, 5. „Christadelphians“, t. j. „Bratři Kristovi“, zvaní též „Brothers of Christ“, t. j. zase „Bratři Kristovi“; 6. „Seventh-day Adventists“, t. j. „Adventisté sedmého dne“ či sobotáři, jichž odštěpením je „Church of

God“, t. j. „Církev Boží“ a 7. Millennioví adventisté.

* * *

Roku 1885 totiž ti adventisté, kteří s Millerem a dle prohlášení konference v Albany přidržovali se křesťanských myšlenek o nesmrtelnosti duše a věčné zátraté hříšníků, oddělili se od ostatních, kteří následovali v těchto bodech učení Storrova, a vytvořili samostatné odštěpení pod názvem „Evangeličtí adventisté“ oproti storrovcům, kteří sluli „Duševní spáči“. Jsou tedy evangeličtí adventisté původní Millerovci či nejprvnější a nejryzejší adventisté. Bydlí ve státech Massachusetts, Pensylvanie, Rhode-Island a Vermont. Roku 1890 čítalo se jich všech pouze 147 dospělých duší, to jest přijímajících večeři Páně. Jim náleží bostonský časopis „Advent Herald“, to jest „Adventistický hlasatel“. Jsou nejslabším adventistickým odštěpením. V Evropě vůbec stoupenců nemají.

„Adventistická křesťanská církev“ či „Advent Christians“, t. j. „Adventističtí křesťané“ odtrhli se roku 1860 od původních adventistů a rozšířili se záhy hlavně v Severních státech amerických. R. 1890 čítali již 25.816 komunikantů. Po roce 1870 pronikli i do Anglie, ale v počtu velmi slabém. Na pevnině evropské nemají stoupence vůbec.

*

„Adventisticko-životní unie“ vznikla roku 1864 ve státě massachusettském z „adventisticko-křesťanské církve“. Rozdíl mezi „unií“ a „církví“ spočívá v tom, že zatím, co „církvev“ se Storrem dle jeho učení z roku 1844 má za to, že „nevěřící“ a „bezbožní“ na konci tisícileté říše (millenia) procitnou, ale pouze k tomu cíli, aby přijali odsouzení k věčnému zatracení, adventisticko-životní unie hlásá, že „bezbožní“ vůbec neprocitnou a tak, že s tělesnou smrtí umírají na věky. Unie čítala r. 1890 toliko 1018 komunikantů a mimo hlavní své sídlo v Jowě měla jen něco málo členů, roztroušených v nejstarších severoamerických státech.

„Prvodenní adventisté“ vznikli kol r. 1885 ze „sobotářů“. Alespoň téhož roku dva od sobotářů odpadli „starší“, a to Stephenson a Hall, počali šířiti „Age-to-come doctrine“, t. j. „učení, očekávající příchod Kristův“ a založili několik toto učení vyznávajících obcí. Úplné odštěpení „prvodenních adventistů“ však nastalo o něco později a počalo svou organizaci až r. 1888 ve Filadelfii. Roku 1890 čítalo 2872 komunikantů.

Pokud se týče věrouky, prvodenní adventisté hlásají, že při příchodu Kristově a po posledním soudě země naše nezahyne, ale že nastane „budoucnost“, t. j. čas, v němž naplní se všecky předpovědi proroků o znovuzavedení původního pokoje, čas, kdy židé

opětně budou vládnouti Jerusalemem a čas, kdy Kristus jako nejvyšší kněz poskytne hříšníkům milost k pokání a polepšení se. Tím liší se ode všech ostatních adventistických odštěpení, jež všeobecně dle Millera učí, že s parusií nastane konec naší země a s ním že nadejde zatracení „bezbožných“.

Pokud pak dále se týče ústavy prvodenních adventistů, jsou tito jako ostatní adventisté, mimo sobotářů, kongregacionisty, t. j. jednotlivé jich osady či společnosti nebo obce jsou zcela autonomní (samostatně svéprávné) a adventistické konference v jednotlivých státech každoročně slavené nemají na ně mimo hlas poradní žádného jiného vlivu.

„Bratři Kristovi“ byli r. 1844 založeni v severoamerických státech a v Kanadě Johnem Thomasem, anglikánským duchovním, jenž tehdy do Ameriky z Anglie se vystěhoval. O jich příslušnosti k adventistům panují spory. Loofs čítá je za samostatnou mimoadventistickou sektu, kdežto Dresbach toho upírá a považuje je za adventistické odštěpení. Oba uvádějí důvody pro i proti. Dresbach opírá se o jich učení o brzkém příchodu Páně k soudu, o křest udělovaný způsobem baptistů, o adventistickou nauku mileniární, dle níž v době tisícileté říše dvanáctero pokolení israelských shromáždí se

ve svaté zemi a o adventistické názory, hlásající nesmrtelnost duše. Loofs zase poznamenává, že Thomas upíral Nejsvětější Trojici uče, že Kristus byl prostředníkem lidí, synem Božím a synem lidským, a Duch sv., že je toliko silou Boží, kdežto že adventisté s Millerem zřejmě ku křesťanskému učení o Trojici Boží se hlásí. Mimo to dodává Loofs, že „Kristovi bratři“ nemají ani starších ani vůbec ordinovaných (zřízených) duchovních, ale toliko „sloužící“ anebo „přednášející bratry“ a smýšlí zcela jinak o povinnosti vojenské nežli adventisté, kteří sice učí právě tak jako „Bratři Kristovi“, že křesťan válčiti nemá, ale ve válce bojů se účastní, zatím co „Bratři Kristovi“ službu vojenskou vždy a všude prakticky odpírají.

Dle mého přesvědčení pravda je, jako obyčejně, uprostřed. Pastor Thomas byl sice unitářem čili upíratelem Nejsvětější Trojice, ale v Americe podlehl vlivům adventistickým a s nimi přijal z většího dílu nauky tohoto náboženského blouznění. Proto „Bratry Kristovy“ dlužno čítati k adventistům.

O adventistech sedmého dne či sobotářích.

Nejpočetnější, nejagilnější a proto i katolíkům nejnebezpečnější adventistickou sekou jsou „Seventh-day-Adventists“, t. j. „Adventisté sedmého dne“. Česky můžeme jim

říkati krátce sobotáři, sobotníci či ještě případněji sobotové nebo sobotkové. Pojmenování toto alespoň nejlépe označuje jich snahy a úmysly a shoduje se s jich přáním. Vždyť sami roku 1860 s rozhořčením zamítli název „Church of God“, t. j. „Církev Boží“ a nazvali se „adventisty sedmého dne“, ježto místo neděle světi sobotu, „ustanovenou dnem svátečním již při stvoření světa“.⁹⁾

Sobotáři liší se od ostatních adventistických odštěpení mnohými zvláštnostmi. Tak na př. zavrhují nesmrtelnost duše, věčné tresty v pekle, učí úplnému zničení „bezbožníků“ po posledním soudě, od r. 1845 mažou těla nemocných olejem a při rozdělení večeře Páně umývají všem nohy po způsobu Kristově na Zelený čtvrtek. Sobotáři jsou většinou abstinenty, t. j. nepožívají opojných nápojů, nekouří a od r. 1863 jako příznivci tak zv. „zdravotní reformy“ zdržují se i vepřového masa, čaje, kávy a opia i jako léku. Přemnozí mezi nimi jsou vegetariány.

Rozumí se samo sebou, že všickni sobotáři se zaváděním zmíněných zvláštností hned nesouhlasili. A to právě bylo příčinou, že v letech 1864—1866 někteří z nich dobrovolně původní svou společnost opustili a založili si „Church of God“, t. j. „Církev

⁹⁾ Sluší tedy rozeznávat rok 1845, jakožto rok vzniku sobotářů a rok 1860, jakožto rok jich pojmenování!

Boží“, a to zejména v době, když „prorokyně“ sobotářů paní Whiteová počala svými „viděními“ mocně a násilně zasahovati do celého náboženského ústrojí zmíněného odštěpení „adventistů sedmého dne“. „Církev Boží“ však nenabyla v dějinách adventistů ani významu hlubšího, ani většího počtu přívrženců. Živořila a živoří. Alespoň r. 1890 čítala jen 674 komunikantů.

Za to původní sobotáři rostli a rozšířili se po všech dílech světa. Roku 1895 čítali již dle udání tehdejší jich generální konference 42.000 těch, kdož přijali večeři Páně, vydávali přes 30 časopisů v řeči anglické, francouzské, německé, švédské, dánské a holandské, měli pět kolejí a větší počet vyšších škol všeho druhu, ba vydržovali si od roku 1866 v Battle-Creeku i veliký léčebný ústav, nazvaný sanitariem, druhý podobný ústav v jižní Africe a třetí, založený právě téhož roku, v Linkolně ve státě nebraském.

Svěcení soboty přijali „adventisté sedmého dne“, jak již z tohoto pojmenování souditi se dá, od „Seventh-day Baptists“, t. j. od „Baptistů sedmého dne“. Na podzim roku 1844 přistěhovala se totiž ze státu novyorského do Washingtonu, kde již tehdy existovala adventistická obec, jistá N. H., sobotářská baptistka. Tato za nedlouho stala se členem tamějšího adventistického hnutí a „přesvědčila“, jak dokládá Loughbo-

rough, adventisty, že místo neděle sluší světit sobotu. Události ze dne 22. října 1844 sice na krátký čas přerušily další v tomto směru činnost, ale po jejím obnovení odvedly sobotáře jako samostatné odštěpení od adventistického celku. Alespoň již r. 1845 vyskytli se mezi nimi dva členové, kteří docela literárně svěcení soboty počali obhajovati, ač ne na dlouho, ježto ještě v témže roce vystoupili zase proti němu z důvodů, jak se zdá, spíše nebo zcela osobních.

Za to trvalým obhájcem soboty jakožto dne svátečního stal se Josef Bates, původně povoláním svým námořník a „pravověrný“ adventista. Týž jako lodní kapitán, ač nevládl značnějším jměním, sepsal a svým nákladem vydal zvláštní traktát o svěcení soboty, který adventistům zalíbil se tolik, že od jeho uveřejnění datují počátek svého odštěpení či denominace.

K úplnému konečně vítězství svěcení soboty přivedli manželé James White a Ella Whiteová, roz. Harmonová z Portlandu ve státě maineském. White, narozený 4. srpna r. 1821, již od svého mládí jako horlivý adventista, stal se v dospělejším věku „starším“ této sekty a když v srpnu r. 1846 pojal za choť Ellu či Helenu Harmonovou, jež vyznačovala se hned od r. 1844 visionářskými proroctvími a platila proto v kruzích adventistických za prorokyni, nabyt takové

auktority, že jeho slovo a vůle stačily, aby svěcení soboty na vždy u adventistů sedmého dne bylo uzákoněno. A sotva se tak stalo, věnovali se manželé Whiteovi úplně novému tomuto adventistickému hnutí a jeho rozšíření.

Za velikých osobních a finančních obětí alespoň procestovali zároveň se svými přívrženci J. N. Andrewsem, J. H. Waggenrem a j. celé širé kraje, všude kázali a agitovali. Žádné námahy nešetřili k dosažení svého cíle. Bydlili se svými dětmi hned tu, hned jinde a snášeli všechny nepříjemnosti podobného nomadického života s myslí velmi hrdinnou. Působili nejen kázáním, ale i tiskem. Alespoň v červenci r. 1849 vydal White první číslo čtrnáctidenního časopisu: „The present Truth“, t. j. „Přítomná pravda“, z jehož pak podnětu vzniklo jedno z největších nakladatelství na světě, sloužící až podnes adventistické myšlence. Roku 1850 měl White již tolik odběratelů svého časopisu, že změnil jej v „The Advent Review and Sabbath Herald“, t. j. v „Adventní projev a sobotářského hlasatele“ a počal vydávati jej týdně.

Než přes to až do r. 1853 nemohlo přece hnutí adventisticko-sobotářské jaksí ku předu. Toho roku však nastal obrat. A byl to zejména stát michiganský, kde vše se přímo hrnulo a dralo k sobotářům. Největší míst-

nosti v městech a na venkově nestačily k pojmání zvědavých účastníků. Konány tedy byly schůze či „meetings“, t. j. tábory pod širým nebem anebo pod obrovskými stany. Konečně r. 1855 odhodlal se White postavit si pro konání táborů a pro vlastní tiskárnu ohromný dům v Battle-Creeku ve státě michiganském, a dále r. 1875 podobný dům v Oaklandu v Kalifornii a k uhrazení nákladů s tím spojených zavedl r. 1858 pro své stoupence placení „desátků“. Tím hmotná prosperita jak domu, tak i celého hnutí byla navždy zabezpečena. Hnutí adventisticko-sobotářské stávalo se nebezpečnou velmocí. Scházela mu pouze ještě pevná a nerozborná organisace.

Alle i té se mu v následujících 6—8 letech dostalo přes odporné snahy některých členů a jich prohlašování, že sobotáři sami stávají se tak Babylonem, proti němuž dříve bojovali a jež tolika pohanami vždy zasypávali. White nedal se tím másti. Spojil již v roce 1859 jednotlivé náboženské obce v pevný svazek, vytvořil státní, to jest pro jednotlivé státy, zřízené unijní konference, v podzim r. 1860 na konferenci v Battle-Creeku prohlásil oficiální pojmenování sekty pod názvem „Adventisté sedmého dne“ a potom v květnu r. 1863 slavil také v Battle-Creeku generální konferenci, složenou ze členů státních konferencí. Tu byly také při-

jaty „General - conference - constitution“, t. j. „Zřízení generální konference“ a „State-conference-constitution“, t. j. „Zřízení konferencí pro jednotlivé státy“, kteréžto zřízení s některými dodatky „General - conference-assotiation“, t. j. „Družstva generální konference“, „International Tract society“, t. j. „Mezinárodní traktátové společnosti“, „State Tract societies“, t. j. „Státních traktátových sdružení“, „International sabbath school associations“, t. j. „Státních sobotářsko-školních sdružení“ a konečně „International religions liberty associations“, t. j. „Mezinárodní společnosti náboženské svobody“ vytvořila potom z adventistických sobotářů opravdovou sektářskou „církve“, jež vítězně a vděčně želela dne 6. srpna r. 1881 smrti svého „pravého“ zakladatele, t. j. Whiteho.

V letech 1864—1866 „Církev Boží“ sice poněkud, jak o tom shora byla řeč, rozmach sobotářů utlumila, ale jen na krátko. Alespoň již r. 1868 od 1. do 7. září ve Wrightu byl slaven první „Camp-meeting“, t. j. „Polní tábor“, kde se ukázala celá jich síla. Dva veliké shromažďovací stany (meeting tents) a 22 táborových stanů (camping tents) hlásaly jich vzrůst. Tím povzbuzeni, odhodlali se sobotáři k „zahraničním“ misím. Hned alespoň téhož roku na podzim vyslal White hlasatele svého sektářství do Kalifornie a Poláka, bývalého katolického

kněze, jenž v Americe odpadl k adventistům, Czechowského do Švýcarska. Potom roku 1874 přišli sobotářští „misionáři“ i do ostatních zemí ve střední Evropě, a konečně r. 1878 i do Anglie. Všude našli se jednotlivci i obce, jež dali se zlákat do sobotářských řad.

Z té příčiny, aby celé misijní dílo prohlédla a uspořádala, vydala se r. 1885 Whiteová zároveň se svým synem Vilémem Whiteem, jenž byl členem exekutivního (výkonného) komitétu (výboru) či „Executive committee“ generální konference, na inspekční cestu do Anglie, Švýcarska, Francie, Italie, Dánska, Norvéžska a Německa. V Basileji dlela dne 3. září. Avšak s cestou svou mnoho spokojena nebyla, neboť shledala, že v mnohých krajinách sobotáři málo anebo nic neprospívají. Proto navrhla generální konferenci, aby nejprve generální „útok“ na nevěřící soustředil se ve Švýcařích a teprve odtud pak postupovalo se dále. To se také stalo.

Proto, když ve Švýcařích povstalo více sobotářských obcí, bylo odtud r. 1889 postoupeno do Německa „a to s výsledkem dosti dobrým¹⁰⁾. R. 1895 alespoň čítalo se tu

¹⁰⁾ První adventistická obec v Německu utvořila se dne 8. ledna 1876 v Solingen a čítala 8 osob.

již 705 členů. Agitace vedla se z Basileje, kde r. 1884 zřídili si sobotáři vedle Londýna, Kristianie a Melbournu veliký „Foreign publishing houses“, t. j. „Zahraniční nakladatelský dům.“ Podobný dům r. 1895 zřízen byl i v Hamburku, kdež počaly vycházeti německy psané sektářské časopisy: „Herold der Wahrheit“, t. j. „Pravdivý hlasatel“ a „Zions-Wächter“, t. j. „Strážce na Sioně“ a účinkovati filiálka traktátové společnosti. Z Hamburku konečně r. 1920 podnikli sobotáři útok i do Čech, Moravy a na Slovensko.

Roku 1894 dělila se celkem sobotářsko-adventistická „církev“ na 7 unií, t. j. distriktů či obvodů, z nichž šest obvodů nalézalo se ve Spojených státech amerických a sedmý se 4106 členy mimo Ameriku, t. j. hlavně v Evropě. Tehdy čítalo se všech sobotářů, t. j. komunikantů, dle vlastního udání jich generální konference 37.000. Roku 1901 bylo jich již 50.000, z nichž bylo 7700 v Evropě a z toho zase 2300 v Německu. R. 1910 bylo jich 104.526 a z nich 10.134 v Německu. R. 1922 dle „Federačního výboru církví“ (Federal Council of churches) bylo jich 123.660. Nyní se jich přibližně čítá na 150.000, z nichž asi 55.000 v Evropě a z toho zase asi 15.000 v Německu a asi 10.000 v Čechách, na Moravě a na Slovensku,

pro kteréžto země byl v Praze zřízen zvláštní střed s filiálním nakladatelstvím.¹¹⁾

Proto jesuita František X. Brors v úvaze všeho toho, co posud o sobotářích bylo uvedeno, jakož i z fakta, že sobotáři jsou jediná adventisté, kteří v Evropě dodělali se úspěchů, poněvadž mají mnoho peněz, právem napomíná katolíky slovy: „Katolíci nechť se této mysticko-chiliastické kacířské sekty co nejvíce chrání! Zálona, již budoucnost je zakryta, nemůže býti ani adventisty odhalena. Vždyť adventisté o budoucnosti nevědí ničeho více, nežli to, co Kristus Pán o ní zjevil a čemu pravá církev o ní učí.“

O viděních sobotářky Elly Whiteové.

Ella Whiteová narodila se r. 1827 z rodičů adventistických. Byla postavy drobné, suché a ustavičně postonávala. Od r. 1844 mívala vise či „vidění“, jež pravidlem za-

¹¹⁾ Nakladatelství toto již r. 1919 počalo rozesílati lákavou brožurku: „Konec světa a návrat Boha Ježíše Krista“, již prý „na základě Svatého Písma“ napsal Ladislav Adam N. Olšovský, jenž na oklamání lidu se podepsal „římsko-katolický křesťan“ a v níž tendence adventistické vystupují až příliš nápadně. Jiné nakladatelství bylo zřízeno v Brně, jakožto filiálka hlavního nakladatelství hamburského. Nakladatelství brněnské vydává časopisy „Vzkříšení“, „Hlasatel pravdy“ a úsilovně kolportuje po Čechách, Moravě a Slovensku nekatolické bible s protikatolickými brožurkami.

bývala se záležitostmi adventistů. A tu jest dějinně nesporno, že tato vidění paní Whiteové hrála¹²⁾ velmi důležitou úlohu při šíření se sobotářů, neboť provázela všechny jich důležitější životní momenty a fáse a mnohdy i ukazovala jim „Bohem vyvolenou“ cestu.

Dle adventisty Loughborougha, jenž při 50 viděních byl osobně přítomen, za trvání „asi 30minutové vise“ upadala paní Whiteová ve stav naprosté bezcitnosti tak, že nevěděla o ničem, co kolem ní se dalo. Zdálo se, že se zevnějším světem nemá vůbec spojení. Spíše podobala se mrtvole. Téměř ani nedýchala. Ale přes to mohla velmi vybraně, ač hlasem slabým a málo slyšitelným, hovořiti, mohla po pokoji přecházeti, za chůze velmi vzácný exemplář rodinné bible v ruce držeti, ba i z ní jednotlivá místa citovati a listy v ní obracet. Zraky upírala visionářsky před sebe jakoby do dálky, ale oči její nejevily proti světlu nižádné reakce. O hysterii nebylo u ní ani potuchy. Ve své

¹²⁾ Stačí zajisté jen poukázati, že „vidění“ Elly Whiteové jest co poděkovati za záchranu adventismu po roce 1844. Tato totiž tehdy ve velmi kritickém okamžiku „viděla“, že Pán téhož roku nepřišel ku konání posledního soudu, či souditi, ale toliko k vyšetření před posledním soudem. Proto němečtí sobotáři rozeznávají mimo poslední soud či Weltgericht ještě Vollstreckungsgericht, t. j. rozsudkový soud a Untersuchungsgericht, t. j. vyšetřující soud,

visi mohla zcela nerušeně pronášeti pevné názory a úsudky o osobách, kterých vůbec neznala, a o událostech, o nichž nevěděla a ani věděti nemohla. Často způsobem biblickým a prorockým vyjadřovala se i o věcech budoucích a „věštila“. Tak v době, kdy usilovala se svým mužem o svěcení soboty místo neděle, prohlásila, že „bude-li se sobota opravdově světiti, nebude na světě ani nevěřících, ani bezbožců a atheistů.“ Klamu u ní prý nebylo, ježto celý způsob jejího života svědčil o opaku. Její četné spisy a traktáty, z nichž „Cesta ke Kristu“ našla velmi velikého rozšíření, vydávají o ní nejlepší svědectví atd.

Tyto vise paní Whiteové dodělaly se u sobotních adventistů veliké obliby a staly se jim v pravém slova smyslu v ohledu náboženském evangeliem. Visionářské totiž „zkušenosti“ této „prorokyně“ a hloubání v Písmě sv. daly nesporně podnět k tomu, že slova Danielova: „Až do večera a jitra, dnů dva tisíce tři sta: a očištěna bude svatyně“ (Dan. 8, 14) a slova Zjevení sv. Jana: „Bude-li kdo klaněti se šelmě a obrazu jejímu a přijme-li znamení na čelo své neb na ruku svou, bude také píti z vína hněvu Božího, které bude smíšeno čisté v kalichu prchlivosti jeho a bude trápen ohněm a síni v noci ti, kteří se klaněli šelmě a obrazu jejímu a kteří přijmou znamení jména

věky věků, a nebudou míti odpočinku ve dne rou před anděly svatými a před Beránkem. A dým trápení jejich bude vystupovati na jejího. Tu jest (na místě) trpělivost svatých, kteří zachovávají přikázání Boží a víru Ježíšovu“ (Zjev., 14, 9—12) učiněna byla sobotářským věroučným centrem, a to v tom smyslu, že zakladatel adventistů Miller při výkladu uvedených míst se sice zmýlil, ale že jeho výpočet o dni příchodu Kristova k soudu jinak byl správným. Omyl Millerův prý spočíval v tom, že výrazem očištění svatyně vyrozumíval očištění země ohněm a zárem či spálením světa, kdežto slova Danielelova značí pouze, že dne 22. října r. 1844 očistil Pán „nebeskou svatyni“, „pravzor svatostánku“ od hříchů dítek Božích a tím zároveň provedl „pravé smíření“ s Bohem čili vykonal nebo počal „soud od domu Božího“, jak o tom mluví sv. Petr ve svém prvním listě, v kapitole 4, verši 17. Tak naplnila se adventistická pravda o příchodu Kristově k soudu r. 1844 a proto naplní se i vše ostatní, čemu adventisté učí.

Dle toho tedy první ze tří „poselství“, jež tvoří základ adventistického učení o skonání světa a o nichž mluví Zjevení sv. Jana, vrcholící ve slovech: „Přišla hodina soudu jeho“ dle textu: „A viděl jsem jiného anděla, an letěl uprostřed nebe a má evangelium věčné, aby je zvěstoval obyvatelům ze-

mě, a to každému národu i pokolení a jazyku i kmenu, volaje hlasem velikým: Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť přišla hodina soudu jeho, a pokloňte se tomu, jenž stvořil nebe i zemi a moře a prameny vod“ (Zjev., 14, 6—7) se již naplnilo, ovšem že jen ve smyslu visí paní Whiteové, jež dodaly mu zvláštního ozáření v novém světle.

Podobně v novém světle dle těchže visí sluší nazírat i na druhé „poselství“, obsažené ve Zjevení sv. Jana v kapitole 13, ve verších 1—10, a mluvící o šelmě mořské a šelmě pozemské. I toto poselství se dle nich naplnilo. Alespoň před tím zmíněnou šelmou všechny protestantské sekty a i Millerovi adventisté vyrozumívali Řím, t. j. římského papeže, ale více paní Whiteové objevily v ní mimo Řím i Spojené státy americké a různé křesťanské církve, a to od té doby, co bylo jí „vnuknuto“ svěcení soboty místo neděle. Vždyť Řím to byl, jenž potlačil sobotu a zavedl neděli a tak změnil „časy a práva“, jak se dí u Daniela v kap. 7., ve verši 25., a Spojené Státy zase uzákoněním nedělního klidu připojily se k němu se všemi křesťanskými církvemi a tak vytvořil se „Babylon“. A hle, i tento Babylon již padl dle slov Zjevení: „A jiný anděl následoval, řka: Padl, padl Babylon ten veliký, který hněvným vínem smilství svého napájel všechny národy“ (Zjev., 14, 8).

Zbývá však ještě třetí a poslední „poselství“, jehož hlavní myšlenkou jsou slova Zjevení: „Tu jest na místě trpělivost svatých, kteří zachovávají přikázání Boží a víru Ježíšovu“ (Zjev. 14, 12). Poselství toto ovšem má se dle Whiteové teprve naplniti. Počátek jeho však není nikdo jiný, nežli sobotáři. To jsou prý ti svatí, kteří zachovávají přikázání Boží a víru Ježíšovu. Proto jenom u nich je pravé křesťanství, jenom u nich lze dosíci všeho, po čem duše lidská v ohledu náboženském může a má toužiti.

Takový je obsah vidění paní Whiteové. Nedivu proto, že sobotářská tato „prorokyně“ platila svým stoupencům již před smrtí, t. j. do roku 1915 a platí tím více ještě po ní za „světici“ prvního řádu, ba že že jim byla a je víc, nežli sám Kristus. Vždyť slova: „Tu jest na místě trpělivost svatých, kteří zachovávají přikázání Boží a víru Ježíšovu“ byla a jsou sobotářům šiboletem (dravým heslem) k získávání nových členů a k ukonejšení vlastního svědomí. Proto tito uvádí je stále jako motto (heslo) téměř na všech svých knihách a na každém čísle „Adventistického projevu a sobotářského hlasatele“. Tím památka paní Whiteové a její visí se stále obnovuje a ctí.¹³⁾

¹³⁾ Sobotáři ji jinak nejmenují, než svou „nejmilejší sestřičkou“. Po smrti Whiteové zastává u adventistů úkol prorokyně Marketa Rowe-

O milleniových adventistech.

Racionalistickou a do jisté míry i zednářsko-volnomyšlenkářskou sektou mezi adventisty jsou adventisté milleniovi, nazvaní tak od latinského slova „mille“, což značí „tisíc“, ježto učí milleniu, t. j. říši Kristově, jež potrvá po příchodu Páně k soudu před koncem světa právě tisíc let. Slují adventisty, poněvadž podrželi mnohé nauky této sekty a slují sektou racionalisticko- a zednářsko-volnomyšlenkářskou, poněvadž se hlásí k nim přemnozí zednáři a volnomyšlenkáři, kteří také uplatnili v učení jich přemnohé své zásady, t. j. nauky čistě rozumové. Zakladatelem jich byl protestant, „pastor“ K. T. Russel v Severní Americe. Týž svou nauku vyložil a „zdůvodnil“ v šestisvazkovém díle, vydaném roku 1901 až 1903, ve kterém snaží se názory adventistické sjednotiti a v souhlas přivésti s mnohými zásadami racionalistickými.

Dle spisu Köhlerova „Die Religion in Geschichte und Gegenwart“, t. j. „Náboženství v dějinách a v přítomnosti“, očekávají milleniovi adventisté právě tak jako adventisté ostatní parusii, t. j. příchod Kristův k po-

nová, která předpovídala, že v únoru r. 1925 nastane jistě konec světa a „věřící“ že se mohou zachrániti pouze tím, utekou-li na horu v Kalifornii. Ale věhlas její nemá již auktority paní Whiteové,

slednímu soudu, a to tak, že učí, že konec času započal se roku 1799 francouzskou revolucí a čas žní nastal r. 1874, kdy přišel Kristus na svět a nyní jest tu přítomen, ač neviditelně. V lednu r. 1878 stalo se prý vzkříšení věřících v nebesích, kteří nyní společně s Kristem a s „věřícími“ na zemi pracují o shromáždění „pšenice“ do Božích stodol. Až do roku 1881 vyzýval Kristus hříšníky k pokání. Potom toto vyzývání přestalo či umlklo a nastala tisíciletá říše a to na podzim r. 1914. V této říši zaniknou všechny panovnické trůny i s trůnem papežů v Římě. Všickni lidé, ať „věřící“ ať „nevěřící“ připravovati k věčnému svému určení. Větvstanou duchovně z mrtvých a budou se šina z nich se obrátí a pokáním vydobude si blažené věčnosti. Ti, kdož tak neučiní, po uplynutí millenia budou při posledním soudu na vždy zničení, protože pekla není.

Milleniovi adventisté dále upírají učení o Nejsvětější Trojici, „hlásají o Kristu, že byl pouze člověkem, jenž svou poslušností zasloužil si názvu nebeského vládce“ a světí neděli s ostatními křesťany modlitbou a pobožností buď soukromou nebo veřejnou.

Učení milleniových, po česku snad bychom mohli říci hlásajících tisíciletou říši či prostě tisíciletých adventistů, šíří se hlavně tiskem, k jehož vybudování založil si Russel biblickou a traktátovou společnost

a několik časopisů. Tisk jich je velmi laciný a kolportéři roznášejí jej nejen v Americe, ale i v Evropě. Hlavní jich list „Zions-Wach Tower“, t. j. „Strážní věž na Sioně“, redigovaný původně Russelem a po jeho smrti zvláštním sborem (radou) čítá prý na 30.000 odběratel. Dle toho bylo by milleniových adventistů asi 50.000, kteří ovšem většinou sídlí v Americe. Evropa posud větší jich záplavy byla ušetřena¹⁴⁾.

O adventistické věrouce, bohoslužbě a mravouce.

Všickni adventisté, až na milleniové stoupence, věří, jak vyznalo veřejně „před-

¹⁴⁾ Pravím „větší záplavy“, poněvadž zatím tito adventisté přijali nové pojmenování a vystupují tedy v novém rouše, aby činnost jich tím větších se dodělala výsledků. Milleniovými adventisty nazývali se totiž toliko do r. 1913, načež přijali lákavější název: „Mezinárodní svaz vážných badatelů bible“. Pastor Scheurlen dí o tom: „Mezinárodní svaz vážných badatelů bible“ (MSVB) jest odnoží adventismu. Vznikl r. 1913, neboť soustřeďují se v něm kruhy, jež dříve nazývány byly milleniovými adventisty nebo russeliány.“ Proto od r. 1913 millenioví adventisté více neexistují, ale v činnosti jich pokračuje se dále a to velmi vydatně i v Československu, kdež středem russliánů jsou Most a Bratislava. Ostatně o russliánech srovnej pojednání, jež pod názvem: „O sektě russliánů“ uveřejnil v „Obraně víry“ r. XIX. č. 3.—4. Václav Oliva. Nakl.: „Tiskové Ligy“, Praha II., Žitná 26. — Cena Kč 4.—.

sednictvo adventistů“, t. j. zvláštní výbor ze všech jich odštěpení, „v Boha Otce jakožto nestvořenou duchovní bytost, prazdroj všeho dění a bytí, dále v Krista jakožto jednorozného Syna Božího, existujícího od věčnosti, jakožto Vykupitele poslaného na svět v lidském těle, jenž nyní za nás přimlouvá se v nebesích a brzy přijde v oblacích nebeských s velikou slávou a velebností i se všemi svatými anděly k soudu a konečně v celé Písmo sv. jakožto pravidlo, vedoucí do života věčného.“ Mimo to vyznávají, že Písmo sv. jest samojediným pravidlem a pramenem víry i Zjevení. O Duchu sv. se vůbec nezmiňují. Zdá se, že tedy v Něj jako třetí božskou osobu ani nevěří.

Naproti tomu zavrhuji platnost křtu dítek, prohlašující, že jen křest dospělých lidí, a to vykonaný úplným pod vodu ponořením, jest platný, zavrhuji svátost svěcení kněžstva, t. j. zvláštní ustanovování a zřizování či ordinaci duchovních, mši sv., sv. zpověď, nerozlučitelnost manželství, úctu Rodičky Boží, andělů a svatých, úctu obrazů a ostatků, očistec, modlitby za mrtvé a konečně popírají primát římského papeže, jeho důstojnost i úřad jakožto zástupce Ježíše Krista na zemi a hlavy křesťanské církve, nazývajíce a považující jej antikristem či onou tajemnou šelmou, o níž mluví Zjevení sv. Ja-

na v kapitolách 13. a 14. slovy ne právě líbeznými.

Dle toho tedy dá se věrouka sobotářů, neboť tito jsou jediní z adventistů, kdož učení své jakž takž uvedli v pořádkový systém (soustavu), vyjádřiti v tom smyslu, že o Bohu, Ježíši Kristu a jeho dílu vykupitelském, o Duchu sv. a jeho darech shodují se s orthodoxně protestantskou naukou. Přes to charakteristickými známkami jich učení dle visí paní Whiteové jsou: 1. svěcení soboty místo neděle tak, že i sobotářští vojáci zdráhají se v sobotu konati svou službu; 2. čtvrtletní pravidelné přijímání večere Páně, jejíž význam vykládají po kalvinsku, s umýváním před tím nohou; 3. názory eschatologické, jejichž jádro obsaženo jest ve třech „poselstvích“, naznačených hesly Písma sv.: „Přišla hodina soudu“, „Padl veliký Babylon“ a „Přikázání Boží a víra Kristova se zachovávají toliko od adventistů“. Po dokonání třetího poselství nastane tisíciletá říše, v níž panovati bude Kristus a s ním svatí při prvním vzkříšení oživení. Po skončení tisícileté říše vypuštěn bude opět satan, bezbožní vstanou z mrtvých, načež nastane poslední soud a po něm nová země a nové nebe pro „věřící“, a 4. popírání nesmrtnosti duše.

Bohoslužby adventistické záleží hlavně v kázání, v udílení křtu a v přijímání večeře Páně. Konají se pravidelně každou neděli (u sobotářů ovšem v sobotu), a to buď v domech privátních nebo v modlitebnách, t. j. vlastně ve velkých táborových nebo náboženských stanech. Mnohdy stačí pro ně i větší obytná světnice. Zvonů adventisté nemají, právě tak jako ani světél a p.

Hosty při svých bohoslužbách rádi vídají, jak patrně ze zprávy „Čecha“ ze dne 27. VII. 1926, kde ve článku: „Výprava na eucharistický sjezd v Chicagu“ píše Václav Myslivec z Plumu z Texasu: „Jako kuriozitu bych ještě .poznamenal, že za svého pobytu v Plumu navštívil biskup dr. Kašpar také černochoy. Vešli s panem farářem Kašparem do jejich modlitebny v neděli večer. Černoši ti náleží k sektě adventistů a konali právě svou pobožnost. Jeden z nich předčítal z bible a činil k tomu poznámky. Když naši hosté vešli, uvítali je černoši velmi zdvořile a nadšeně a vyhradili jim i čestné místo. Pan biskup po té krátce promluvil a pan farář Kašpar tlumočil jeho řeč do angličtiny. Z úst černochoů ozývaly se stále, radostnými posuňky provázené výkřiky: Těšíme se na nebe, jež je pro nás připravené...“

V pátek u sobotářů a v sobotu u ostatních adventistů v podvečer slaví se „ho-

dinka“, t. j. konají se společně nábožné zpěvy a modlitby. Ve čtvrtek a v neděli bývají ve větších obcích náboženské přednášky. V sobotu, jakožto „svůj“ den sváteční, sobotníci nedělají naprosto ničeho, ba ani nevaří, nemetou, příbytku neuklízí a pod.

Na některých místech u sobotářů k bohoslužbám náleží též tak zvaná sobotní škola a dětská sobotní zahrádka. V sobotní škole čítá se pro dospělé bible a v dětské sobotní zahrádce vyučuje se nedospělá mládež adventistickým zvykům anebo předčítají se jí některá místa z Písma, zvláště z Nového zákona.

Na bohoslužby zve se ve větších místech nápadnými plakáty anebo osobním pozváním zvláště těch, kdož členy adventistů posud nejsou. Při večeři Páně neužívá se obojného vína, ani alkoholických nápojů, nýbrž pouze vín a šťáv alkoholu prostých.

* * *

Mravouka či spíše ethika, t. j. mravní život je u adventistů všech odštěpení dost přísný. Přispívají k tomu nemálo učení o životě posmrtném, dle něhož jen spravedliví obdrží Kristovou všemohoucností nesmrtelnost, kdežto „bezbožní“ budou po posledním soudu, poněvadž pekla není, úplně zničeni, a dále u sobotářů reformní snahy, při živo-

tosprávě, t. j. zdržování se alkoholu, tabáku, čaje a p., jakož i z toho plynoucí zřizování sanatorií, t. j. ústavů, kde reforma životosprávy se prakticky uskutečňuje. Ale spoň v úpravě a ve spořádanosti života spatřují všichni adventisté základ bohumilých mravů. Důsledkem toho rodiny adventistů jsou pracovity, tiché, mírné, klidné, ač neobyčejně nepřístupné, časem zádušné a samotářsky žijící. Za to rády bližnímu v neštěstí pomáhají, ale snaží se vždy svému hnutí při každé příležitosti získati nové členy. Pobožností domácích mnoho nemilují, až na čítání bible a z ní zvláště knihy „Zjevení sv. Jana“.

O organisaci, misiích a propagandě adventistických sobotářů.

Nejvyšším úřadem u adventistických sobotářů je od r. 1863 generální konference. Jí, jakožto hlavě, podrobeny jsou jednotlivé státy a země, z nichž každá tvoří jednu unii. Jednotlivé unie zase rozpadají se v okresy, tyto ve sdružení či konference a sdružení konečně v obce.

Dle toho do světové války na př. v Evropě byly následující unie: východoněmecká, podunajská, západoruská, východoruská atd. Naproti tomu zase unie východoněmecká, mající pouze jeden a to východoněmecký okres, rozpadala se v následující sdružení:

oderské, východopruské, saské, slezské, viselské, východo- a západohaličské. Západo-německá unie, mající také jediný, a to západoněmecký okres, dělila se ve sdružení: hesenské, středoněmecké, dolnorýnské, severoněmecké, hornorýnské, vestfálské, belgické a holandské. Středoevropská unie obsahovala sdružení: jihoněmecké, bavorské, virtemberské, švýcarské, moravsko-slezské, rakouské a české. Unie podunajská zaujímala sdružení: rumunské, transsilvánské či sedmihradské, uherské a adriatické. Unie jihoněmecká měla okresy: bádenský a bavorskoporýnský, k němužto náležely obce, nalézající se v bavorském Porýní.

Po světové válce a utvoření se nových samostatných států staly se přirozeně i v organizaci sobotářů některé změny. Tak, pokud známo, vytvořila se nová unie československá pro republiku téhož jména¹⁵⁾, unie

¹⁵⁾ Základ k ní položen byl r. 1923, kdy adventisté v republice této usedlí, počátkem listopadu konali svůj valný sjezd v Moravské Ostravě. (Sr. „Čech“ 9. XI. 1923). „Církev“ pak adventistů tvoří v československé republice, jak sdělila „Národní Politika“ dne 31. XII. 1924 „unii adventistů sedmého dne“, která je „podřízena evropské divisi a tato s divisemi druhých dílu světa generálnímu vedení v Americe. Celkem má církev v Československu asi 10.000 stoupenců. Několik její příslušníků, pokud konají vojenskou povinnost, odmítá v sobotu nositi zbraň, jinak však plní veškeré úkony. Československá

bavorská, rakouská atd. V Německu okresy: severní, střední, horní a dolnorýnských s vestfalským, dále Belgie a Holandsko vytvořily unii západoněmeckou, kdežto Sasko a Slezsko připadly k unii východoněmecké a všechny ostatní jihoněmecké státy, mimo Bavorsko, k unii k středoevropské.

Dle nynější organizační praxe, nalezne-li se na určitém místě dostatečný počet sobotářských členů či „věřících“ (10—20), vytvoří tato „obec“, jež zvolí si bezplatné funkcionáře, jako „starší“, „přisluhovatele“, „pokladníka“, „výběrčího“ a p. Má-li tato obec dosti jmění, připojí se k jiným „obcím“ a s nimi utvoří dohromady sdružení či konferenci a zvolí si „kazatele“¹⁶⁾ Konference mimo kazatele volí také konferenční výbor, jímž pak po celý rok jest spravována. Má vlastní pokladnu, z níž platí kazatele a vše, čeho třeba. Obce, které nemají svého jmění, tvoří „misijní území“ tak dlouho, pokud jmění nenabudou. A tu dle statistiky ze dne 24. srpna r. 1911 čítali sobotářští adventisté přes 3000 obcí, shromážděných ve 160 konferencích a v 87 misijních územích.

„Unie adventistů sedmého dne“ dělí se na 4 části: na středočeské pole, na severočeské sdružení, moravsko-slezské sdružení a na slovenské pole misijní“.

¹⁶⁾ Při tom každá obec zůstává samostatnou (autonomní) a je spravována „staršími“.

Sdružení jedné země, nebo jednoho státu vytváří dále okres a více okresů unii či unijní konferenci, t. j. „Union Conferences“, jež schází se k poradě jednou za dva roky. R. 1908 bylo těchto konferencí 22.¹⁷⁾ Před-
sedové všech unií jsou členy výboru gene-
rální konference, jež zase sněmuje jednou za
čtyři léta. Před sněmováním a po něm vy-
řizuje záležitosti konference ať unijní ať ge-
nerální výbor. V případech mimořádných
mohou v jednotlivých územích nutné zá-
ležitosti provést i sami členové výboru ge-
nerální konference za součinnosti unijního
výboru. Sídlo generální konference pro Ame-
riku jest v Tokama-Parku u Washingtonu
v severní Americe, kamž bylo přeloženo
z původního sídla svého v Battle-Creeku a
sídlem generální konference, jež však po-
vinna je řídit se pokyny a rozhodnutími wa-
shingtonskými, pro Evropu, větší díl Asie a
Afriky je v Hamburku na Grindelbergu 15a.

* * *

Misií mezi národy věnují adventističtí
sobotáři neobyčejnou pozornost a píli. Není
snad evropské země, kam by se byli nepo-
kusili proniknouti a není mimoevropského
jediného státu, kam by svou činností nebyli

¹⁷⁾ Všecky unie jednoho dílu světa jako celek
slují tu a tam i divisi či oddílem.

zasáhli. Proto jich misie nalézají se nejen v Německu, Rakousích, Čechách, na Slovensku, v Polsku, v Rusku atd., ale i v Habeši, Alžíru a v ostatních územích afrických, v Persii, Mandžursku, Indii, Javě, Australii a p. Vždyť již roku 1010 měli 70 „misijních ústavů“ se školami hlavními a mnoha vedlejšími, v nichž vychovávali přes 5300 žáků. Pomocných misijních sil čítali tehdy celou řadu. Mezi nimi bylo přes 400 domorodců.

Misie adventistických sobotářů velice jsou podporovány jich sanatoriemi. Těchto měli sobotáři r. 1910 přes 70 se 160 lékaři a 1000 ošetřovatelkami či „sestrami“, z nichž jeden každý ve prospěch své sekty vyvíjel hlubší a vydatnější činnost náboženskou, než lékařskou a samaritánskou. Nyní mají všech sanatoří 86 s 250 lékaři a asi 1500 ošetřovatelkami. Tím v celku r. 1910 přes 4000 osob věnovalo se a nyní již kol 5000 osob věnuje své tělesné i duševní síly v úřadě evangelistů, kazatelů, misionářů, anebo lékařů, ošetřovatelů a ošetřovatelek nemocných či v povolání kolportérů, spisovatelů, redaktorů a p. misijní činnosti sobotářské jen mimo Ameriku.

Dle toho ovšem jeví se také výsledky v získávání nových členů pro adventismus. Přibývá jich rok co rok a to i v místech, kde bychom toho nejméně očekávali. Tak r. 1907 z 91.531 údů všech sobotářů bylo

jich v Severní Americe 66.378, v Australii 4149, v Německu 6400, v Rakousko-Uhersku 388, v Rusku 2558, v Dánsku 750, v Norvéžsku 917, ve Švédsku 845, v Anglii a Irsku 1725, ve Švýcarsku 936, ve Francii 202, v Jižní Americe 2221 atd. Dnes však v misijních zemích evropských se jich počet nesporně více zvýšil. „Čech“, alespoň dne 25. XII. 1926 ve zprávě z Bavor píše: „Jest pro nynější dobu příznačné, že se v Bavořích rozmáhají různé sekty. Jsou zde Adventisté, Baptisté, Novoapoštolští, Vážní písmáci, Irwingiáni, Mormoni, Svatí posledního dne, Methodisté, Armáda spásy, Mennonité a Kvekři. Pracují sice s nevelkým úspěchem, ale okolnost, že se drží, stojí za zmínku. Zvláště Adventisté a Vážní písmáci (Ernste Bibelforscher) vedou si velmi horlivě, ba i útočně.“

O tom dále nesporně podává důkaz také adventistická statistika v době poválečné. Adventistické misie totiž v tomto čase všechny státy evropské, větší část Afriky, Austrálie, Persii, Mandžursko, Indii, Javu atd. Sobotníků pak čítá se na 300.000 komunikantů či s dětmi téměř na $\frac{3}{4}$ milionů a ostatních adventistů na 50.000 přijímajících a s dětmi kol $\frac{1}{4}$ milionu. Sobotníci mají na 30 tiskáren, vydávají nejméně 150 časopisů v 67 různých řečích. Ovládají nad 100 misijních ústavů a škol s 500 učiteli a asi

7000 žáků. Zaměstnávají přes 2000 kolportérů, kteří na miliony laciných knih rozšiřují hlavně mezi katolíky. A již r. 1920 sebrali 11,876.000 dolarů na darech, z čehož, že na jednoho člena připadlo odvésti nej-7,195.436 dolarů bylo církevních desátků tak, méně 64 dolarů, t. j. asi 2220 Kč.

Adventistická, mimoamerická či misijní nakladatelství nalézají se: od r. 1875 v Basileji, dále v Ženěvě, Pešti, Cařihradě, Watfordu v Anglii, Kristianii v Norvéžsku (od r. 1875), Štockholmě, Helsingforsu ve Finsku, Rize, Kapském Městě, Kalkutě v Indii, Warburtonu v Australii, v Hamburku, Vircpurku, v Praze atd. Celkem v 28 městech. Všude na těchto místech mimo nakladatelství nalézají se pravidlem i knihtiskárny, kde vychází přes 126 misijních časopisů, dále různé „křesťanské“ knihy, menší spisky, brožury, letáky; agitační lístky atd. v 67 rozličných řečech, při čemž zaměstnáno je 610 úředníků mimo redaktory a spisovatele.

Nakladatelství v Hamburku stalo se od r. 1895 po Basileji centrem činnosti „sobotářských bratří“ či „soudruhů“, t. j. „Sabbath-Keepers“ pro celou střední Evropu a hlavně pro Německo s bývalými zeměmi rakousko-uherskými. Tu je také hlavní sídlo jejich „Internacionální traktátové společnosti“ a vychází více jich časopisů. Hlavním je: „Herold der Wahrheit“, t. j. „Hlasatel pravdy“,

jenž vydáván jest dvakráte za měsíc, a to 1., a 3. pondělí, ve dvojím vydání, z nichž vydání A obsahuje toliko sám list, kdežto vydání B má ještě od r. 1895 mimo hlavní list přílohy: „Zions-Wächter“, t. j. „Strážce na Sionu“ a „Bibellektionen“, t. j. „Biblická čtení.“ Pro dítky měsíčně vychází tamtéž: „Unser kleiner Freund“, t. j. „Náš malý přítel“, jenž mimo básně a povídky má přílohy: „Biblische Betrachtungen“, t. j. „Biblická rozjímání“ a „Bibellektionen“, t. j. „Biblická čtení“. Z dalších časopisů pak sluší jmenovati ještě: poloměsíčník „Zeichen der Zeit“, t. j. „Znamení doby“, čtvrtletník „Der Protestant“ a také čtvrtletník „Der Erzieher“, t. j. „Vychovatel“. Missijní adventistické spisy redigoval a rediguje většinou kazatel Arnošt Kotz.

Z menších spisků vydalo nakladatelství hamburské na př. tyto brožurky: „Jest konec světa blízko?“, „Tisíciletá říše ve světle bible“, „Blažená naděje křesťanů“, „Kam přijdou duše zemřelých?“. Z větších spisů vytisklo hlavně spisy paní Whiteové ve velikém počtu a v mnoha vydáních. Jsou to zejména knihy: „Cesta ke Kristu“, „Podobenství Kristova“, „Myšlenky z horského kázání“, „Patriarchové a proroci či veliký boj mezi dobrem a zlem, zobrazený životy svatých mužů od dob nejstarších“, „Veliký boj mezi Kristem a satanem či mezi světlem a tmou

v době křesťanského letopočtu“, „Ve stopách velikého lékaře“ atd.

Pro mládež totéž nakladatelství vydalo: „Dětské srdéčko a dětská mysl“, jakož i třídílný spis: „Obrazy ze života pro mladé i staré či Mravní zásady rodinného kruhu“. Z „privátních“ knih vytisklo hlavně ty, jež napsal L. R. Conradi, náčelník německých adventistů, redaktor „Hlasatele pravdy“, a ředitel „misií“ a to: „Prorok na dvoře babilonském či Světové dějiny ve světle bible“, „Prorok z Patmu či Úvaha o poslední knize bible“, „Daniel a Zjevení“, jež jsou vlastně předcházející dva spisy, vydané, v jedné knize“, „Odhalení tajemství či Rozlomení sedmi pečeti“, „Stráž dobrých andělů a svody andělů padlých“, „Prorocký výhled do času a věčnosti“ a podobně¹⁸⁾.

Konečně totéž nakladatelství vydává i ilustrovaný měsíčník „pro racionální životosprávu“, nazvaný „Gute Gesundheit“, t. j. „Pevné zdraví“, jehož redakce nalézá se v sanatoriu ve Friedensau u Magdeburka, kde „Německý spolek pro pěstování zdraví“ či vlastně západoněmecká adventistická unie má „Diaeteticko-fysikální zdravotní ústav“ s kazatelským seminářem a rozšiřuje mezi

¹⁸⁾ Adventisté za příčinou obchodu dosti často názvy knih mění. Tak na př. „Zjevení Pána Ježíše“ a „Světlo i tma“ je jedna a tažá kniha atd.

lidem překlad spisu J. N. Loughborougha: „Rise and progress of Seventh-day Adventists, with tokens of God's hand in the movement“, t. j. „Vznik a rozvoj sobotářských adventistů, z nichž patrna jest ruka Boží“, k němuž připojeny jsou: „Stručné dějiny adventistického hnutí od r. 1831 až do r. 1903“, jakož i Andrewsovy: „Dějiny soboty a prvního dne v týdnu“, jež zpracoval „předseda evropského misijního výboru“ L. R. Conradi. Mimo to rozprodává knihu Karla Müllera: „Co máme věděti o adventistech?“

* * *

Pouze tiskem však propagační činnost adventistů není vyčerpána, neboť tito mimo tiskem rozšiřují svou sektu i živým slovem. Jich kazatelé pronikají alespoň všude tak, že jugoslavská vláda r. 1925 byla docela nucena vydati zvláštní nařízení, dle něhož, aby bylo zabráněno činnosti nazarenských, adventistických a jiných náboženských obcí v tamnějším státě, byly vyzvány veřejné úřady, aby hlasetele těchto nových sekt uvěznily, ježto první dvě se povážlivě šíří ve Vojvodině a v severním Srbsku, kdežto v Makedonii vlivem Angličanů nabývají rychle půdy methodisté. (Sr. „Čech“ 15. III. 1925).

Než Jugoslavia není jediným státem, kde adventističtí kazatelé usilují stůj co stůj o proniknutí do nejširších vrstev lidových. Dě-

je se tak všude bez rozdílu. Při tom na oklamání lidu postupují adventisté při svých náboženských přednáškách tak opatrně, že mnohdy ani inteligentní vrstvy neznamenaají, kam vlastně se směřuje. Adventistické učení alespoň při takových příležitostech buď bývá umlčováno vůbec, anebo tak zastřeno a dovedně zakryto, že vše, co se káže, má ráz slova Božího a upřímně touhy po proniknutí pravdy a pravdou Boží. A tím právě dávají se svést mnozí a mnozí.

Ostatně, má-li kde dojít k veřejnému vystoupení adventistického kazatele, užije se k tomu všemožné reklamy. Návěstní tabule a všechna veřejná místa bývají pravidlem opatřena velikými i obrazovými plakáty, představujícími podoby pohanských bůžků, čtyř zvířat, o nichž mluví se u proroka Daniele v kapitole 7, karikaturami osob duchovních, zvláště papežů a p. Mimo to i noviny a místní a denní bývají zalarmovány. Jich lákavé inseráty a různá oznámení mají naplniti přednáškovou síň hojností posluchačů. A aby se tak opravdu stalo, nemluvívá se o nich nikdy o adventistich anebo o adventistických kazatelích, ale toliko o „veřejných přednáškách“, „nábožensko vědeckých otázkách“, „přednáškách ze všeobecných dějin“, „rozhovorech o náboženství“, „biblických rozjímáních“, „úvahách, jichž by si měli povšimnouti přátelé i nepřátelé bible“, „názo-

rech, jež by měli promysleti věřící i nevěřící všech vyznání“, „k nimž také všickni křesťané i nevěřící se uctivě zvu“ a p.

Také themata, o nichž se při adventistických schůzích pojednává, označována bývají zcela na první pohled nevinně a nezávadně. Mívají nadpisy: „Co je pravda?“ „Lidský problem s Bohem a bez Boha“, „Bůh a příroda“, „Život“, „Smrt“, „Jest Ježíš Kristus Synem Božím?“, „Moderní život a Zjevení“, „Moderní život a bible“, „Jest bible slovem Božím?“, „Může moderní člověk věřit bibli?“, „Bible a dějiny“, „Dějiny a Kristus Pán“, „Prorocství Ježíšova“, „Dějiny a poslední soud“, „Záhady světa“, „Minulost, přítomnost a budoucnost lidstva ve světle prorocství“, „Úmysly Boží v posledních dnech světa“, „O spiritismu“, „O zjevení sv. Jana“ a p. Při všech však thematech veliká váha klade se i na „časovost“ a hlavně také na zvědavost lidskou, jak na př. jasno z následujících: „Udeřila již poslední hodina?“, „O hodinách Všemohoucího“, „O znamení času“, „O osudu světa“, „O monismu a víře v Boha“, „O hybné síle všech moderních světových událostí“ atd.

Konečně i při přednáškách samých mluvívají adventističtí kazatelé co nejopatrněji a tak, že ti, kdož jim z katolíků bývají přítomni, ztěží prohlédnou jich neupřímnost a úmysl směřující ku zlákaní nových členů

do adventistických blouznění. Pravidlem začínají i končí adventističtí kazatelé své řeči i přednášky modlitbou. Po modlitbě označí thema, o němž budou mluvit a upozorní na jeho zvláštní důležitosti. A potom teprve „se rozpovídají“, ale tak, aby nikoho z přítomných ani v nejmenším se nedotkli. Spíše chválou a lichocením, než pravdou a upřímností hledí zhostiti se své úlohy. Často dovolávají se bible a upozorňují, jak tu a tam mnohá její místa nebývají chápána anebo vykládána správně a dle úmyslu Božího. Při tom ovšem neopomenou tato biblická místa „správně“, t. j. ve svém smyslu podati a pod. Tím nezřídka dosahují svých záměrů i u lidí jinak zbožných a věřících.

Jediná známka však při podobných přednáškách zřejmým bývá svědectvím o nesporném jich adventistickém rázu. Jsou to knihy a brožurky vyložené při každé z nich hned u vchodu do místnosti s poznámkou na prvním listě: „Tiskem a nákladem mezinárodní traktátové společnosti v Praze“ nebo v „Hamburku“ atd. Mimo to po přednášce nebo již mezi ní, bývají účastníkům rozdávány navštívenky se jménem a obydlem přednášejícího kazatele a se slovy: „Kdo více se zajímá o předměty dnes zde projednávané, nechť laskavě navštíví mne, nejlépe o .. hodině dopol. (odpol.)“ anebo s jinou podobnou výzvou. Rozumí se pak samo sebou, že

kdo později v soukromí kazatele navštíví, málo kdy svodům jeho odolá. Bývá pravidlem pro katolickou církev navždy ztracen.

Než mimo kazatele a tisk, největší snad úloha při šíření adventismu náleží kolportérům. To jasno nejen z doznání „Strážce na Sioně“ z roku 1914, na str. 231, že „každý z nich má bohaté příjmy,“¹⁹⁾ ale i z obnosů, jež účelu tomuto každoročně se věnují. Tak r. 1906 jediná sekta sobotářů vyplatila kolportérům 1½ milionu dolarů a v samotném Německu skoro milion předválečných marek. Proto nedivu, že adventisté mají vždy kolportérů s dostatek a že vybírají si k tomuto cíli síly nejvhodnější. Alespoň „Příručka pro (adventistické) kolportéry“ píše: „Pouze ti mužové a ženy, kteří jsou velmi taktní, příjemného zevnějšku i chování a umí rozpoznávat povahy lidské, mohou se kolportérství věnovati“ a jeden z kolportérů výslovně napsal: „Kniha „Cesta ke Kristu“ na mé doporučení i v katolických krajinách bývá velmi četně kupována a nenaráží na žádné překážky zvláště u lidí zbožných. Přijdu-li však do stavení, kde nechtí o naší církvi a víře ničeho slyšet, nabídnu jim paní Whiteové: „Slavná i velebná zjevení“ a pravidlem docházím cíle. Konečně tam, kde ani jedno, ani

¹⁹⁾ Kolportéři, kteří horlivě o „spásu duší“ pracují, dostávají pravidlem polovici obnosu, jež při prodeji knih strží.

ani druhé neprospívá, nabízím „Pevné zdraví“ které vždy bývá přijato a plní svou úlohu.“ („Strážce na Sioně“, d. c. 290). Jiný pak kolportér doznává, že v době 15 let rozprodal za 60.000 dolarů knih, a to ponejvíce služkám, z nichž některé zakoupily si jich a: za 10 dolarů najednou. (Tamtéž 313.)²⁰⁾

²⁰⁾ Také jednotlivci z adventistů snaží se v životě zásady svého nitra bezohledně uplatňovati, jak jasno z následujících dvou zpráv: „Čech“ dne 28. IX. 1923 pod titulem: „Neohrožený adventista“ píše: Kterási učitelka dostala tento dopis: „Ctěné paní učitelce! Prosím vás snažně tímto, byste měla žáka J. K. pro všechny příští soboty za omluvena, poněvadž sobota je ten sedmý den určený Stvořitelem k odpočinutí a k sloužení Jemu a proti Jeho příkázání nechci hřešiti. Apoštol Pavel odpověděl před císařem: Více sluší poslouchati Boha než lidí. A já nejsem silnější, abych proti Všemohoucímu vědomě se postavil. Chlapec se musí v sobotu učit Boha znáti. Se srdečným pozdravem J. K.“

A „Národní Politika“ dne 21. XII. 1924 v rubrice „Ze soudní síně“ s nadpisem: „Adventista sedmého dne“ oznamovala: „Voják třetího pěšího pluku v Kroměříži Gustav Wawrzyk, posluchač theologického semináře ve Friedenheimu u Magdeburku, hlásí se k sektě adventistů sedmého dne. Sekta tato má ve stanovách tento příkaz: „Od pátečního západu slunce počínajíc do sobotního západu slunce nebudtež konány věřícími žádné práce, neb Bůh ustanovil, aby sobotní den byl zasvěcen klidu!“ Wawrzyk příkaz zachovává a v sobotu nepracuje. Hned při svém narukování hlásil to veliteli pluku a první

O sobotářsko adventistickém desátku.

K propagační činnosti, ku konání bohoslužeb, k vydržování kazatelů, škol, misii, sanatorií a p. potřebují adventističtí sobotáři peněz, a to velmi mnoho. Nakladatelství vynáší jim sice každoročně značné zisky, ale vše nikterak nestačí ani s dary, jichž od jednotlivců se jim dostává, ku krytí všeho vydání. Proto zavedli r. 1858 náboženskou daň či desátek. Každý totiž jich člen je ve svém svědomí zavázán desátý díl svých veškerých příjmů, a to nezkráceně a nepodvodně, odevzdati svým představeným do „obecní“ pokladny, jak hned před svým přijetím do obce, sobotu odepřel jíti na vojenské cvičení. Rozmlouvali mu to, činili ho pozorna, že porušuje subordinaci a vojenskou kázeň, snažili se ho rozumovými důvody přesvědčiti o marnosti jeho počínání — marně. Adventista v své víře setrval, takže nezbylo, než uvězniti ho a postavit před soud. U divisního olomouckého soudu prohlásil, že se necítí vinným, protože nepracovat v sobotu je jeho náboženským přesvědčením. „Jsou vám známy následky vašeho počínání?“ tázal se předseda soudu. — „Jsou, a vím, jaký je na to trest!“ — „Za války můžete býti i zastřelen!“ — „Vím to“. Jeho nadřízení vypovídali souhlasně, že Wawrzyk byl dobrým vojákem, ale že v sobotu odepřel vykonávati práci. Zjistilo se při tom, že u vojenské přísahy řekl, že bude řádným občanem republiky, ale že vynechal slova o kázni a poslušnosti. V závěru líčení byl odsouzen adventista Wawrzyk na pět měsíců zostřeného žaláře bezpodmínečně.

t. j. před udělením křtu musí slíbiti slovy, že bude „dávati Pánu to, co mu náleží.“ Z té příčiny obdrží také každoročně větší obálku, na níž vytištěna jsou slova u proroka Malachiáše: „Vneste všechny desátky do stodoly mé (Mal. 3, 10) do kteréž vloží, ovšem „věřící“ adventista, svůj desátek v peněžním obnosu zároveň se svým jménem a příjmením a vše odevzdá „pokladníkovi“, který zas je povinnen bez jakékoliv srážky zaslati to unijní centrále.

Mimo tento předepsaný desátek platí však každý člen sobotářů ještě „dle úplně svobodného vyměření“ zvláštní příspěvky na potřeby místní „obce“, uváděné pode jménem kollekty či sbírky, jako na př. jsou sbírky na chudé, školy, dětské zahrádky, večeri Páně, novoroční dar, na chudobince, sanatoře, bohoslužby atd. Není tedy společenství v obci adventistické věci lacinou anebo bezplatnou.

Konečně platí ještě adventisté zvláštní dávku na misie, zvanou „berní oběť“, kterážto slouží čistě jen k propagandě adventismu v mimoamerických územích. Z ní platí se misionáři, kolportéři, spisovatelé, redaktori a p. v těch podnicích, jimiž zaplavují se krajiny, kde dosud adventistů není.

„Církevní“ zdanění tedy jednotlivých členů sobotářských jest velmi značné a nesporně také příčinou, že hnutí toto vzdor přímo nadlidské činnosti kazatelů a misijních pra-

covníků, nepřináší mnohem vydatnějších poměrně výsledků, než ve skutečnosti se děje, a že až do dob nejposlednějších nerozšířilo se tolik, jako na příklad hnutí methodistické a j. Než na druhé straně je zase hybnou silou hnutí, která je udržuje v agilitě a umožňuje mu podniky, naplňující nezasvěcené obdivem. Vždyť jenom adventistický lesátek dle statistiky z roku 1911 vynesl léta předcházejícího 1,338.689.65 dolarů a cena budov kostelních, nakladatelských, z něho vystavěných činila 1,386,277.97 dolarů, mimo cenu 74 sanatorií, 594 škol obecných, a 86 škol vyšších z něho zřízených v dobách dřívějších. A školy tyto přece vystavěny byly přímo s přepychem neslýchaným.

Tak misijní škola, postavená pro obě německé unie a zároveň pro unii ruskou ve Friedensau u Magdeburku, chová přes 200 žáků z Německa, bývalého Rakouska, Uherska, Švýcarska, Holandska a balkánských států, a má zvláštní ruské oddělení pro 25 chovanců. Při ní byly zřízeny sanatorium pro 70 nemocných a chudobinec pro tolikéž ubožáků. Mimo to škola tato má svůj mlýn, dílnu truhlářskou, zámečnickou a p. V celku náleží jí přes 200 jiter pozemků, z nichž dobrá čtvrtina jest proměněna v nádherné ovocné i zelinářské zahrady. Tím, jak dokládá „Misijní zpráva pro evropské oddělení“ z roku 1910 na str. 20 v méně nežli deseti

letech povstala uprostřed ušlechtilého jedlového lesa celá adventisticko-sobotářská kolonie, ovládaná jednou náboženskou myšlénkou a jedním cílem. Hle, co všechno dokážou peníze, nejmocnější to spojenec bludu proti Kristově pravdě.

Mnozí z adventistů sice proti ukládaným od generální konference desátkům reptají, ale většinou platí je ochotně, rádi, obětavě, ba mnohdy i nad své finanční síly. Tím adventistické ústředí může podnikati akce finančně velmi obsáhlé a pevně a v důvěře spoléhati na své „věrné“, že všecko zaplatí. Nedivu proto, že do kterékoliv země adventisté podniknou „útok“, všude oplývají hmotným blahobytem a snadno penězi získávají si duše nerozhodné, mdlé, anebo po „zlatě“ bažící a tyto pak zase, aby zůstávaly při svých požitcích, agitují mezi jinými vyznáními pro svůj nový blud. Tak adventismus se šíří denně hlouběji a šířeji ve všech zemích²¹⁾ a u všech národů, na důkaz, jak již říkali staří, že peníze jsou „nervus rerum“, t .j. životem či hnací silou všech lidských pod-

²¹⁾ O pravdě slov těchto svědčí zpráva časopisu „Národní Politika“ ze dne 7. XII. 1924 o sobotistech v Bezkydech: „Pozor“ sděluje, že „v horském lidu v morav. Bezkydech nabývá půdy agitace sobotistů prováděná hlavně letáky a časopisy. Sobotisté nepožívají vepřového masa a světi soboty.“

niků. A adventistické blouznění není opravdu ničím jiným než lidským podnikem, založeným na touze po lesklém kovu, ježto vpravdě nemá ni žádné vnitřní náboženské ceny vůbec.

O poměru adventistů k papeži a ku svěcení soboty.

Adventisté všech směrů a odstínů katolickou církev nenávidí. Ta jest jim „Babylonem“, t. j. snůškou všech hříchů a nepravostí. Vše, cokoliv a kdekoliv špatného u křesťanských národů se stalo a děje, stalo se prý a děje vinou katolické církve a zvláště její viditelné nejvyšší hlavy, t. j. římského papeže. Papež prý není ničím jiným, než antikristem, o němž mluví Zjevení sv. Jana v kapitole 13. začínající slovy: „I viděl jsem z moře vystupovati šelmu, která měla sedm hlav a deset rohů a na rozích jejích bylo deset korun a na hlavách jejích jména rouhavá“ a vrcholící ve větě: „Kdo má rozum, sečti číslo šelmy, neboť jest to jméno člověka a číslo jeho jest šest set šedesát šest.“ Tu prý zřejmě podán jest důkaz o zhoubě římské apoštolské stolice, neboť prý jenom na její vládce, t. j. papeže hodí se zmíněné číslo 666.

A adventističtí kazatelé, aby onen „důkaz“ podali, pravidlem ve svých přednáškách na oklamání lidu, představí na světelném

obrazu papežskou tiaru, t. j. trojnásobnou papežskou korunu a ozdobí ji buď latinským nápisem: „VICarIVs fILII Del“, t. j. „Zástupce Syna Božího,“ anebo jiným latinským nápisem: „LatInVs ReX saCerDos“, t. j. „Latinský král, kněz“, v nichž význačné písmeny podtrhnou anebo zvláštním označí světlem, aby tak dal se setrojit dle latinských písmen, značících různá čísla, letopočet 666.

Ze počínání toto neodpovídá pravdě a je zjevným klamem, dá se dokázati jednak historicky a jednak exegeticky, t. j. z dějin a ze správného výkladu třinácté kapitoly Zjevení sv. Jana. Historicky tím, že všichni papežové až do Řehoře Velikého, jenž zemřel r. 604, tedy celkem 600 let, nazývali se „Vikáři (zástupci) apoštolské stolice“, dále že tento papež první použil pojmenování „Servus Servorum Dei“, t. j. „Sluha sluhů Božích“ a konečně, že i v době nejnovější papežové užívají titulu: „Vicarius Jesu Christi“, t. j. „Zástupce (středník) Ježíše Krista“ čili, že papežové nikdy neužívali titulu: „Zástupce Syna Božího“ anebo: „Latinský král, kněz“.

A exegeticky zase tím, že vážní vykladaelé Písma sv. ať katolíci, ať protestanté, šelmou, o níž u sv. Jana je řeč, nikdy nerozuměli papeže, ale buď říši římskou, nebo jednotlivé světské panovníky římské, anebo

příchodem Pána Ježíše k soudu teprve přijde na svět. Tak český exegeta dr. Jan Sýkora píše: „Šelmou tou rozumějí říši jedni římskou, jiní jednotlivé panovníky římské, jiní antikrista. Uváží-li se však, že zjev tam vyličený byl představen Janovi u vidění s patrným ohledem na místo u proroka Daniele, kde týž ve snách spatřil z moře vycházeti čtyři šelmy rozdílné, lva, medvěda, třetí jako levharta, čtvrtou podoby strašlivé, a že ty šelmy znamenaly mocnosti světské.... zdá se býti nejpravděpodobnějším, že šelmou tou jest rozuměti světskou moc Bohu nepřátelskou vůbec a to v různých jejích obměnách a formách, ve kterých se kdy objeví a proti Bohu, Kristu a církvi jeho bude vystupovati.“

Týž o čísle 666 dodává: „Udávaje číslo šelmy 666 míní tím apoštol as nějaké jméno, jehož písmeny, jsouce brány jakožto značky hodnot číselných, dávají číslo 666. Které jméno to jest, nelze říci ani s pravděpodobností, neboť ať hledí se k abecedě kterékoliv (řecké, římské i hebrejské), vždy lze udati veliký počet jmen, jichž písmena podle číselných hodnot svých dávají řečené číslo.“ (Nový zákon 590 a 595). Ostatně z pouhopouhých písmen, značících hodnoty číselné, dá se lehce dokázati, kdybychom chtěli následovati adventisty, že onou šelmou u sv. Jana jmenovanou, jsou adventisté sami. Vždyť

pojmenování: „Vrchní čili generální adventistická konference“ obsahuje také číslo 666. Proto tímto způsobem **nedá se dokazovat vlastně nic**, ježto je to jenom hračka pro dospělejší žáčky.

Podobně jest tomu ovšem i se svěcením soboty. Křesťané přece nemohou světiti židovský sabbath. To jest tak samozřejmým, že důkaz o tom zdá se urážkou zdravého rozumu a křesťanské víry. Proto jenom náboženské blouznění mohlo přijíti na podobnou myšlenku, již nikdo rozumný ani blíže se zabýváti nebude. A učí-li adventisté, že „**sobota je věčným znamením všemohoucnosti Boží, kdežto neděle znamením moci a autority církve římské nad zákon a slovo Boží,**“ svědčí zajisté slova tato jednak o bezmezné nenávisti proti katolické církvi a jejímu učení a jednak o zaslepené vášni adventistických předáků, z nichž na př. Conradi ve spise: „Kristus či církev římská“ píše, že „neděle byla zavedena církví římskou proti přikázánímu Božímu“ a J. N. Andrews ve spise: „Dějiny sabatu a prvního dne v týdnu“, marně se namáhá vyvrátiti to, co první křesťané již činili, světíce místo židovské soboty neděli.

O poměru adventistů k české minulosti a přítomnosti.

Adventistů v dnešním slova smyslu, t. j. jako zvláštní náboženské sekty, očekávající brzký příchod Pána Krista k poslednímu soudu a dále sekty dobře zorganizované a opatřené hojně penězi, v české minulosti ovšem bychom marně hledali. Za to chiliastického blouznění bylo tu mnoho a snad až příliš mnoho. Víme alespoň, že již před Husem kněz Matěj z Janova a jiní mu hověli a po Husovi že rozmohlo se tolik, že docela hrozilo zhoubou celému národu.

Alespoň dr. Zikmund Winter napsal: „Po Husovi zatím, co se nová mínění na základě biblickém dále rodila, vzplanulo v lidu hnutí chiliastické a komunistické, které nadšené myslí popadalo velikou silou. Rozšiřována psaní a prorokování, že nastane soudný den. Spálena budou všechna města křesťanská, toliko pět jich na světě pobude, v nichž vyvolení Boží mají se sebrati. Praha shoří jako Babylon. Všickni zlí a pravdy protivníci zahynou. Při tom ožila křesťanská zásada rovnosti všech lidí, zásada starokřesťanského bratrství. Mnozí mužové statky své i rodiny opustili... Počátek byl r. 1419 a pověstnou stala se schůze na hoře nedaleko Bechyně..... Sem seběhly se i ženy a děti .. Bohatější s chudšími o stravu se sdělovali. Pítí

opojného se střehli, her, tancův a jiných marností nedopouštěli se.. Podobné schůzky rozmnožovaly se den ode dne v rozličných krajinách české země... (Život církevní, 9).

A týž na jiném místě dí: „Mezi tehdejšími sektami byli i sobotáři či sobotníci, protože drželi sobotu za svátek. O těch vypravovalo se, že mnozí v Moravě i v Čechách opustili již neděle svěcení a sobotu zas světí a mnohého díla nedělají, ženy nepředou, po slunci se nemyjí. Muži hnoje nevozí, nekydají, odpoledne neořou, odtud slovou sobotáři. Mnozí se jim posmívali, když prý drží se židy sobotu, mají držeti i všecko ostatní židovské.“ (D. c. 306.)

Bylo tedy chiliastické hnutí v dobách husitských, jak ostatně doznává i Friedrich von Bezold v pěkné studii: „K dějinám husitství“, na str. 46, v Čechách velmi silné a udrželo se tu až do XVII. století, t. j. do bitvy bělohorské. V následujících dobách sice musilo zmizeti, t. j. bylo světskou i církevní vládou z veřejnosti odsunuto, ale pouze tak, že tím zhoubněji působilo tajně a skrytě. Proto v době císaře Josefa II., sotva náboženský vládní tlak trochu polevil, náhle se objevilo v podobě deistů, marokánů, israelitů, a p. Vždyť i tito všichni blouznivci měli buď stejné nebo velmi podobné zásady jako husitští chiliasté, anebo pohusitští sobotáři.

Ba i husitské adamitství se ozvalo jednak v josefinském adamitství a jednak o něco později v charlidgeském „Domě lásky“ či „Bratřích lampetrských“ v Anglii. Krátce chiliasmus, jenž je základem adventistického hnutí, v Čechách od dob husitských buď zřejmě vystupoval nebo stále se skrýval tak že nikdy odtud úplně nevymizel.

A v tom právě tkví nebezpečí adventismu v zemích českých pro přítomnost. Alespoň nedá se upříti, že náboženské přesvědčení, t. j. upřímná oddanost ke katolické církvi a jejímu učení v poslední době působením nevěreckého tisku a p. u mnohých věřících utrpěla velikých otřesů a pohrom. Není proto bezdůvodnou domněnka, že stač dosti agilnější agitace a lidé bez rozmyslu pohnou se do všech možných náboženských sekt, jen když nezůstanou v církvi římsko-katolické, zvláště když z povolaných vládních míst nebude jim v tom zabráněno, ale spíše budou k něčemu podobnému, třeba nepřímo, posilňováni bez ohledu, že mnohé z těchto sekt jsou velikým státním nebezpečím.

To platí alespoň v plné síle o adventismu. Proto Němci chrání před ním svůj lid co nejúsilovněji. Tak již roku 1916 „Šlesvicko-holštýnský nedělní posel“ napsal: „Shromáždění adventistů se ve Šlesvicku co nejprísněji zakazují. Toto vládní rozhodnutí

proti cizímu byli s povděkem všude bylo přijato, protože adventisté jednak svou agitací kde koho obtěžují a jednak protože jich knihy o lásce k vlasti a o plnění povinností k státu ničeho nevědí!“ I jest tedy povinností každého dobrého člověka a upřímného národovce v zemích českých, aby jednal podobně a hleděl šíření se adventismu u nás jak v zájmu církevním, tak státním vydatně odpírati v přesvědčení, že český národ byl vždy dle dějin nejslavnějším a nejváženějším, pokud byl a zůstával národem upřímně katolickým.

O adventismu za světové války.

Adventisté — sobotníci — se svěcením soboty a po příkladu jim dosti příbuzné sekty nazarenských, jež zvláště rozmohla se v Uhrách a částečně i na Podkarpatské Rusi, počali hned po svém založení silně sympatizovati s ideami antimilitaristickými a ve státech s brannou povinností odpírati přeseňní službu ve zbraní a se zbraní. Proto nepřekvapí, že po vypuknutí světové války přemnozí byli dychtivi zvěděti, jak nyní adventisté se zachovají. A tu ovšem ve státech, kde branné povinnosti nebylo, měli snadné postavení. Za to jinde, jako na př. v Německu, Rakousku atd. nastaly jim „vážné“ doby, a to tak vážné, že došlo až k roztržce ve vlastních řadách.

Alespoň „Kölnische Zeitung“ ze dne 21. září 1919 o německých adventistech psala: „Mezi stoupenci adventismu došlo po vypuknutí války k vážným neshodám. Většina členů tohoto blouznilství chtěla totiž po dobu války odsunouti stranou náboženskou svou nauku o zdržování se úkonů branných zatím, co ostatní trvali pevně na svěcení soboty i za těchto těžkých časů. Protivy takto ve vlastním táboře adventistů vzniklé vedly posléze k výluce starověrců ze společné církve.“

To ovšem byl jenom důsledek toho, co již roku 1914 v řadách německých adventistů se bylo událo. Dne 4. srpna téhož roku, tedy hned po vypuknutí světové války, zaslala totiž většina německých adventistů velmi devotní přípis ministerstvu války v Berlíně, v němž mimo jiné uváděla: „V této vážné válečné době považujeme za svou svatou povinnost postavit se na obranu vlasti a také v sobotu za takovýchto okolností válčiti.“ A totéž skoro doslova dne 5. března roku 1915 opakovali u hlavního velitelství sedmého armádního sboru L. R. Conradi, president evropské adventistické divise, dále Schuberth, předseda východoněmecké adventistické unie a Drinhaus, předseda saské konference.

Stanovisko toto samozřejmě odporovalo všem rozhodnutím americké konference o

pacifistických naukách adventismu a proto nepřekvapí, že došlo důsledkem jeho nejen k trpkým rozmíškám mezi oficiální správou sekty, ale i mezi jednotlivými „obcemi“ válčících států a nepřekvapí, že v Německu tak zvaní „Váleční adventisté“, kteří starým názorům svých souvěrců se zpronevěřili, postavila se do bojovného šiku proti „starověrcům“, jak patrně z drážďanských „Neueste Nachrichten“, kdež tito dne 12. dubna roku 1918 byli nazváni „nerozumnými živly s bláznivými zásadami“ za málo lichotivé poznámky: „Dojdou-li tito živlové zasloužené odměny, pak nesporně vzbudí to v našich řadách jenom uspokojenost“, poněvadž prý velikost Německa musí býti každému milejší nad nábožensko separatistické zásady.

Že ovšem „starověrci“ k tomuto nemlčeli, rozumí se při sektářském duchu adventistů samo sebou a bylo také dokumentováno více než dosti ve zvláštním vydání jich listu „Wächter der Wahrheit“ ještě téhož měsíce. Mimo to pastor Bodenstedt věnoval válečným adventistům zvláštní báseň, šířenou ve všech adventisticko starověreckých osadách, jež končila verši: „Věřte si přec, co jak chcete — ale jenom s důsledností — neboť duši rve a hněte — pokrytství se sobeckostí“ a hemžila se výrazy „válečných nazarenských“, „nedůsledných příživníků“ atd.

Po válce však záhy vše umlklo a adventisté zase jednosvorně stojí v šiku antimilitaristů, a to nejen v Německu, ale i v Československu a jinde, jak toho dokladem je zpráva „Národní Politiky“ ze dne 13. února 1927 pod názvem „Otrávená duše“, kdež se dí doslova: „Záložní poručík F. L. přes mladý svůj věk, nepřesahující kloudně ani čtvrtstoletí, rozhodl se vstoupit v čelo borců t. zv. moderního pokroku. Před divisním soudem pražským sice přiznal sám, že za světové války dal se na frontě Rusy zajmout a že pak bojoval proti Rakousku v řadách československých legionářů, to mu však nevadilo, aby po návratu do osvobozené vlasti se nestal antimilitaristou, jenž nezná kompromisu i za cenu — kriminálu. Stav se příslušníkem sekty adventistů, jal se hloubat ve známých teoriích Tólstého, jichž účinky pokoušel se pak uplatňovat v nejbližším svém okolí. Žil životem „muže přírody“ i jako úředník pražské banky, kam chodíval v šatě nedostatečném a usmoleném a v kanceláři okázale snídal mrkev, povidla, tvrdý chléb nebo neloupané burské oříšky, neúřední svůj čas pak vyplňoval spisováním antimilitaristických nebo filosofických úvah a dopisů do novin. Z banky po několika letech dobrovolně vystoupil a byl od té doby na obtíž vlastním příbuzným, neopomenul však před tím ještě uspořených 25.000 Kč

rozdat chudým, s nimiž byl by se vůbec rozdělil o poslední svůj majetek. Zprvu pokládali ho lidé za neškodného podivína: hůře však bylo, když mladý „filosof“ uznal za záhodno brousit popletený um svůj na vojště samém. Po prvé se spálil, když v dopise, zaslaném zemskému trestnímu soudu, urazil československou armádu. Trest přisouzený však ho nenapravil. Poručík-mudrlant se vzchopil k činu okázalejšímu. Na začátku loňského července při nástupu vojenského cvičení u 2. ppl. v Litoměřicích odmítl odít se vojenským stejnokrojem, doloživ, že „stojí pod ochranou moci silnější, než celá ozbrojená Evropa“. Poněvadž se zprvu zdálo, že to s mozkiem mladistvého delikventa není zcela v pořádku, bylo prvé líčení odročeno a obžalovaný podroben v psychiatrickém oddělení nemocničním důkladnému zkoumání. Při včerejším líčení podal soudní lékař škpt. dr. Pokorný posudek, že obžalovaný jeví sice známky podivínství, že však tato porucha není takového stupně, by jakkoli zmenšovala jeho přičetnost. Senát vyměřil pak obžalovanému, jehož tváří i při čtení rozsudku pohrával cynický úsměv, pro zločin porušení subordinace trest 5 měsíců a 4 týdnů žaláře, jenž zatím odpykán byl samovazbou. Trest, diktovaný bezpodmínečně, zostřen byl ztrátou hodnosti a obou válečných medailí“.

Proto právem upozorňuje na takoveto „nědůslednosti“ dr. Václav Müller a nepřímou varuje před adventistickou propagandou v československé republice, praví-li: „Stejně asi silné jako církev metodistická, čítající posud kol 25 sborů s 10.000 přívrženci, jest v našem státě vyznání adventistů... Jedním z jeho vnějších znaků je svěcení soboty místo neděle, pročez jeho věřící slují ve východní části našeho státu i sobotníci. Tam, v Podkarpatské Rusi, tito sobotníci jsou pokračováním staré sekty sobotnické, kdysi již na počátku novověku(?) tam vzniklé, jež tam zanechala svou památku. Učení adventistické má některé prvky státu méně sympatické, jako jest nechť ke službě se zbraní v rukou a vede občas ke sporům se státní mocí.“

Ostatně, ač adventisté zásadně hlásají antimilitarismus, v praktickém životě slouží mu i způsobem nedovoleným, jak dovodil dne 19. ledna roku 1927 „Čech“ ve článku napsaném: „Němečtí sektářští kazatelé ve službách špionáže“, kdež se dí: „Ve dnech 11. a 12. ledna 1927 zatčena byla četnictvem v Turnově čtyřčlenná společnost říšskoněmeckých příslušníků, v nichž podle jejich údajů a listin zjištění: 20letý Herbert Bicking, obuvnický pomocník z Lipska, 25letý Richard Bruno Schurisk, dělník z Flöhy v Sasku, 36letý Robert Clahsen, ošetřovatel ne-

mocných z Ellingen a 25letý Karel Krietsch, dělník z Dietzigu v Sasku. Všichni zatčeni vydávají se za příslušníky nové náboženské sekty mezinárodní jednoty biblických křesťanů. Sekta má sídlo v Magdeburku a zvěstuje nový příchod Krista. Více světla na podivnou činnost těchto sektářů vrhl však nálezných map, jakož i zápisů, takže jest velmi odůvodněné podezření, že pod rouškou šíření nového náboženství **věnovali** se tito výtečníci u nás — vyzvědačství. Na základě ihned zavedeného šetření provedlo četnictvo další zatčení. Zadrželo v Litomyšli jistého Brauchliho, který byl domněle vedoucím sektářů a jenž jim v nalezeném dopise oznamoval, že peníze a „munici“ má na starosti výhradně jakýsi pan Gleisner. Vzhledem k tomu, že z Turnova byly zaslány balíky sektářského propagačního letáku, adresovaného „Mocnostem světa“, také do Vysokého Mýta, bylo upozorněno také vysokomýtské četnictvo, které pak vypátralo jistého 22letého Ottu Richarda Keila, strojního zámečníka z Lipska a Maxe Ewalda Arnolda, 23letého zámečníka z Deubenu, jež oba také zatklo. Tak vzrostla společnost nábožensky založených mladých mužů s tajným posláním na sedm členů. V zabavených mapách jsou se zvláštní přesností vyznačena všechna místa, kde jsou vojenské posádky, jakož i střediska průmyslu v se-

verních a severovýchodních Čechách. Svoji činnost provozovala zatčená společnost u nás již od listopadu minulého roku a někteří její členové působili také na Moravě. Všichni zatčení, kteří o sobě tvrdí, že nikdy nebyli vojáky, jakékoliv vyzvědačské úmysly a cíle popírají, přiznávají se však plně k činnosti misijní, která však stejně jest trestnou.“ A to přece moudrému stačí!

Adventismus ve světle pravdy.

Hlavním článkem adventistů, jich vznikem a hybnou silou je učení o brzkém příchodu Páně. Náзор tento ovšem není ničím novým anebo neobyčejným. Vždyť ve všech stolecích, co církev křesťanská existuje, neminulo snad ani jediného pokolení lidského, aby myšlénka tato, anebo jiná, jí velmi podobná, nebyla zaujala mysl některých blouznivých a nábožensky přepjatých duší. Dějiny alespoň vypravují, že již mnozí z prvních křesťanů v době sv. Pavla tímto problémem se obírali, jak vidno z prvního listu téhož sv. apoštola k Thesalonickým (4, 13—18) a z evangelia sv. Marka (13, 30). Mimo to za pronásledování křesťanů císaři římskými byli i tací, kdož právě podobným přesvědčením byvše zaujati, ochotně podstupovali muka, hraničící s mukami, připravenými pro hříšníky na věčnost.

Potom ovšem, když církev za císaře Kon-

stantina Velikého dosáhla všeobecné svobody, proudy o brzkém příchodu Páně mezi křesťany poněkud ulevily, ale nadobro nezanikly. Sotva tedy první tisíciletí blížilo se k svému konci, názor tento s názorem o nadcházejícím posledním soudě ožil znovu s takovou silou, že i hlavy moudré jim tu a tam podlehly. Nepřekvapí proto, že také císař Otto III. plul s tímto proudem. Vypravuje alespoň dr. Jan Weiss ve svých „Světových dějinách“ následující: „Otto podlehl mohutné vlně, jež za jeho doby krácela světem. Na konci roku 1000 očekávány byly všeobecně konec světa a hlas trouby, volající k poslednímu soudu. Mnoho let před tím počínaly darovací listiny pravidelně slovy: „Imminente mundi periculo“, t. j. „Protože nastává zkáza světa“... Z Clugny rozšiřoval se tehdy svátek Všech věrných duší v očistci po celém světě, vždyť všude očekávali příchod Kristův k soudu...“ (IV., 299 dle 5. vydání). A týž dějepisec připomíná jinde, že právě bázeň před koncem světa to byla, jež přinutila Ottu III. k založení polského arcibiskupství ve Hnězdně atd. (D. c. IV., 286).

Ostatně, kdykoliv dalekosáhlé události zapadly v dějiny, vždy domněnka o brzkém příchodu Páně ukázala se na obzoru. Stačí zajisté tu připomenouti dobu „černé smrti“ na konci středověku, čas vpádů a vítězství

tureckých, „reformací“ Lutherovu, revoluci francouzskou, „slávu“ Napoleona I. a pod. A tak tomu bylo nejen mezi katolickým, ale ještě mnohem více mezi protestantským lidem, jakož i u některých inteligentů. Než tolik je jisto, poněvadž Písmo sv. obsahuje zjevení Boží a nemíni nikde počtářsky luštití názory jednotlivců, že posud každý lidský výpočet o konci světa vždy zklamal. Nemůže tedy ani názor adventistů v tomto ohledu býti správným a proto není ničím jiným, než věroučným klamem.

Totéž dá se však také říci o adventistickém svěcení soboty místo neděle. Vždyť nepotřebuje ani důkazu, že příkaz svěcení soboty ve Starém Zákoně neměl a nemohl ani míti důraz přikázání pro všechny lidi všech časů. Mělo se to s ním asi tak, jako s příkazem o obřízce, jež toliko platila pro národ židovský, anebo s příkazem o svěcení Paschy a všech ostatních židovských svátků. Prostě sobota a její svěcení byly znamením úmluvy mezi Bohem a židy, ale ani v nejmenším netýkaly se křesťanů v Zákoně Novém. Je pravda ovšem, že Kristus Pán, pokud na zemi dlel, světil se židy sobotu, docházel v ten den do synagog, tam čítal Písma svatá a kázal, ale vše toto konal Syn Boží jednak jako věrný člen svého národa a jednak, aby tím získal příležitost k hlásání věčné spásy. A toto poslední platí

také o apoštolech, kteří po příkladu Páně do synagog přicházeli.

Než svěcení neděle oproti sobotě má také hluboký křesťanský význam. Smrtí Kristovou na kříži byl zajisté zakončen a naplněn Zákon Starý a započal Zákon Nový, jak patrně z toho, že tehdy dle Písma sv. opona chrámu židovského se rozthla na dvě půle. Proto, zakládá-li se za příčinou duchovního i tělesného občerstvení svěcení jednoho dne v týdnu v tvůrčím plánu Božím, o čemž však nikdo nikdy posud nepochyboval, pak pro křesťany může a musí to býti onen den, kdy Kristus Pán vstal z mrtvých, čili kdy událo se to, co dle Písma sv. je základem křesťanské víry. Vždyť dí sám apoštol, nevstali Kristus z mrtvých, že marná je víra naše. Ale z mrtvýchvstání Páně stalo se v den po sobotě a bylo příčinou, že i první křesťané v ten den, t. j. v den po sobotě, scházeli se ku společným bohoslužbám, jak jasno ze Sk. ap. 20, 7, z 1. Kor. 16, 2 a ze Zjevení sv. Jana 1, 10. Mimo to z dob poapoštolských, a to již z první polovice druhého století máme svědectví písemná, církevních Otců, jako na př. Barnabáše, Ignáce, mučedníka Justina, spisovatele Tertulliana a j. o tom, že křesťané nesvětili sobotu, ale neděli. To zajisté všem upřímně stačí.

Jinak ku právě uvedeným rysům adventismu mohu připojit ještě slova protestantského

děkana a spisovatele Pavla Scheurlena z Biberachu (d. c. 22—23), jenž dí: „Nemohu nepřipomenouti, jedná-li se o správný úsudek o snahách adventistických, že při nich uzavřely obdivuhodný spolek náboženské blouznění a chladná vypočítavost jak na hloupost lidskou, tak na lidské peníze. Vždyť jednání adventistů opravdu často činí pochybným, co je u nich důležitějším, zda lapání duší, či časný zisk... Proto jich popletené názory, mohou sice mnohou duši pomásti, oslepiti, oklamati a podskočiti, ale nikdy opravdu věřící duši nemohou nábožensky upokojiti a k Bohu povznésti. Jako věrný mravokárce volá zajisté k duším, jež adventismem se daly svést a oklamati, sv. Pavel to, co kdys napsal Galatům, kteří od jeho židovských protivníků dali se polapiti: „Stůjte v nabyté svobodě křesťanské a neuvalujte na sebe opět jha služebnosti Starého Zákona. Prázdní jste Krista, kteříkoliv hledáte skrze zákon ospravedlnění býti; vypadli jste z milosti... Ode mne pak odstup to, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož mi ukřižován jest svět a já světu...“ (Gal. 5, 1—4; 6—14.)

Že pak slova tato nepostrádají reálného podkladu, svědčí nejen adventistická přímo horečná snaha o rozšíření co největšího počtu adventistických knih a spisů, z nichž každoročně ohromné peněžité obnosy plynou do

hlavních pokladen celého hnutí, ale i instrukce, dané adventistickým kazatelům, dle níž tito, jak z meziřádků plyne, nemají příliš namáhati se s uvedením svých členů ve správné pochopení sv. evangelia, jako spíše k tomu hleděti, „aby se obeznámili s methodou, dle níž každá rozumná rozvaha by byla ubita přívalem biblických míst a citátů“, tedy s methodou, o níž samo Písmo sv. dí, že „litera ubíjí, ale duch oživuje.“ Proto vyznávače adventismu sluší čítati vesměs mezi náboženské fanatiky, s nimiž dohoda bývá velmi nesnadnou a pravidlem i vůbec nemožnou. A to je právě příčinou, proč hnutí toto ve všech zemích mimo očekávání mohutní a roste, jak již r. 1896 předpovídal protestant Loofs řka: „Adventisté jsou dnes velmi mocně všude ku předu pronikající denominací a zůstanou jí ještě hezky dlouho, zvláště v Americe a v těch zemích, kde není pravého náboženského základu, poněvadž lidé většinou nemyslí, ale touží pouze po novotách a umíněnosti i v ohledu náboženském.²²⁾

²²⁾ Mimo spisy, jež jsem zpředu uvedl a jichž jsem ku své práci použil, jednají ještě o adventismu, a to se stanoviska adventistického; J. N. L o u g h b o r o u g h: „Rise and progress of Seventh-day Adventists“, 1892, jenž vyšel i německy pod názvem: „Entstelung u. Fortschritt der Siebenten-Tag-Adventisten“, z r. 1897; E. N. A n d r e w s: Die Geschichte des Sabbats, deutsche Bearbeitung von L. R. Conradi, 1891;

A stejného názoru je katolík Dr. Algernisten, jenž napsal: „Znalost o sektě adventistů je obzvláště důležitá, ježto žádná

E. G. White: In den Fuszspuren des grossen Arztes, 1907; L. R. Conradi: Die Weissagen Daniels; Die Weltgeschichte in Lichte der Bibel; T ý ž: Der Seher von Patmos; T ý ž: Die Offenbarung Jesu, kterýžto spis je tentýž jako předcházející, pouze název je zaměněn; časopisy: Zions-Wächter; Herold der Wahrheit, vycházející v Hamburce nákladem „Mezinárodní traktátní společnosti“ a pod.

Se stanoviska katolického anebo protestantského psali o adventismu Köhler: Adventisten, v díle: „Die Religion in Geschichte und Gegenwart;“ K. Müller, Was haben wir von den Adventisten zu halten? 2. vyd., ve Stuttgartě 1915; K. Stegmann: Kennen die Siebenten-Tag-Adventisten das Evangelium? ve Stuttgartě 1919; F. Becker: Der Adventismus, woher er stammt u. was er will, 3. vyd., ve Stuttgartě; E. Modersohn: Sonntag oder Sabbat? v Neumünsteru; P. Neef: Im Kampfe gegen den Adventismus, Štěstín; Johann B. Roetzer: Die Adventisten, v Mnichově 1914; T ý ž: Der Adventglaube und die Siebentags-Adventisten, 1916; T ý ž: Was ist vom Adventismus zu glauben? 1920; T ý ž: Die Adventisten-Bewegung, 1916; T ý ž: Die adventistische Gefahr u. deren Bekämpfung, 1918; T ý ž, Ein „neuer“ Glaube aus der neuen Welt, 1920; O. Kunze: Die Adventisten, 1914; Alexander Wahrenmund: Der Adventistenwolf im Schafspelz, v Augšburce 1920; Dr. Arthur Allgeier: Religiöse Volkströmungen der Gegenwart, 1924; časopisy: Apologetische Rundschau z r. 1907, Bonifatius — Korrespondenz z r. 1914—1915,

z moderních sekt neprovozuje tak náruživě propagandy a nevede tak nestydatého a bezohledného boje proti katolické církvi jako právě ona...“

—o—

Sankt Bonifatius, vycházející v Praze, z r. 1914;
Dr. Jan Konečný: „Adventisté“ z r. 1926
a jiné.

Raďte laskavě přečísti.

**P. T. přátelům, příznivcům a lidem
dobré vůle!**

Družstvo Vlast -- jeden z nejstarších katolických podniků — vykonalo a dosud koná pro věc katolickou mnoho vydáváním a šířením jen dobrého tisku. Počet publikací a brožur Družstvem vydaných a rozšířených jde do statisíců.

Hlavní zásluhu o to mají naši přátelé a věrní stoupenci a lidé dobré vůle, kteří vědí, čím Družstvo bylo a dosud jest! Nikdy — ani v době popřevratové, kdy tak mnozí zakolísali — neopustili a nezradili jsme staré osvědčené zásady katolické. Sloužili jsme a sloužíme nekompromisně jen dobré věci a budeme jí sloužiti s pomocí Boží a dobrých přátel dále.

Nikomu se do cesty nepleteme a plésti nechceme, všichni máme dost a dost místa a práce také. Čím více dobrého tisku pronikne, čím více jest a bude věrných bojovníků, tím lépe pro přítomnost i budoucnost katolicismu. Katolíků percentuelně jest hodně, ale tiskově jsme dosud slabí. Šířiti dobrý tisk jest tedy záslužné a zaslouží všeliké podpory.

Všimáme-li si na př. tisku pro mládež a porovnááme počet odběratelů-dětí časo-

pisů protikatolických s počtem odběratelů-
dětí časopisů katolických, přímo žasneme
a musíme doznati, že máme sami velmi
mnoho viny na tom. Můžeme se pak
diviti, že nám mládež se odcizuje? Četba
má nesmírný vliv na vytváření charakteru,
na smýšlení a názory. Kéž by všichni po-
chopili význam tisku pro mládež a věno-
vali mu více pozornosti! Prosíme o to snaž-
ně všechny lidi dobré vůle.

Zahájili jsme loňským rokem opětne vy-
dávání

Vzdělávací četby katolické mládeže.

Dovolujeme si na tuto sbírku upozorniti
a doporučiti ji co nejlépe. Kdo snad nedopa-
třením neobdržel tuto sbírku, stačí přihlá-
siti se korespondenčním lístkem. Nikdo ne-
bude litovati! Vzdělávací četba vše-
obecně se líbí!

I. roč.: Dětem i rodičům. — Nechte
dítek jíti ke mně... Cena 10 Kč.

Jsou to překrásné příběhy ze života Pána
Ježíše a dětí.

II. roč.: Spasitel přichází. — Cena
4 Kč.

Velice vhodný dárek dětem připravujícím
se k prvnímu sv. přijímání. Knížka usnadní
přípravu na první sv. přijímání. První pokus
v naší dětské literatuře! Zvláště na tento

spisek upozorňujeme veledůstojné duchovenstvo.

Pro druhý svazek II. roč. přichystán spisek: **Věrnost Spasiteli.**

I tento spisek velice přispěje k utvrzení a oživení katolického přesvědčení.

Husitství.

V této sbírce vydáno velmi mnoho cených pojednání, z nichž některá uvádíme:

Ročník I. Číslo 1. **Význam M. J. Husi.** Uvažuje K. Střela. II. vydání. Cena 80 h.

Číslo 2.—4. **Učení M. Jana Husa, odsouzeného na sněmu kostnickém.** Napsal dr. Fr. Šulc. Cena Kč 1.20.

Ročník III. Číslo 1.—4. **Mistr Jan Hus a jeho doba.** Napsal Zd. Bretšnajdr a **Čtyři historické nepravdy o Husovi.** Napsal dr. Ant. Lenz. Cena 2 Kč.

Číslo 3.—4. **Kanonisační bulla sv. Jana Nepomuckého.** Napsal Václav Oliva. Cena Kč 1.20.

Ročník IX. Číslo 1.—2. **Rozvoj bludařství v Čechách.** Napsal V. O. Hložina. Cena Kč 1.60.

Ročník X. Číslo 1.—4. **Hus a jeho ochranný list.** Sepsal Msgr. dr. Frant. X. Kryštůfek. — **Hus ve vyhnanství.** Píše Václ. Lefler. Cena 2 Kč.

Číslo 3.—4. **Úvahy o Husovi, sv. Cyrillu a Metoději, Václavu IV. a o roku 1915.** Cena Kč 1.20.

Ročník XIII. Číslo 1.—2. **O beatifikaci a kanonisaci vůbec. Před beatifikací sv. Jana Nepomuckého.** Napsal V. Oliva. Cena Kč 1.20.

Číslo 3.—4. **O blahorečení sv. Jana Nep.** Npsal V. Oliva. Cena Kč 1.20.

Ročník XVII. Číslo 1.—4. Po stopách Husových odpůrců. Díl I. Napsal A. Votka. — O počtu účastníků a cizinců na církevním sněmě v Kostnici. Napsal V. O. Hložina. Cena 5 Kč.

Ročník XVIII. Číslo 1.—4. Po stopách Husových odpůrců. Díl II. Napsal A. Votka. Kč 5.—.

Ročník XIX. Po stopách Husových odpůrců. Díl III Napsal A. Votka. Kč 5. .

Obrana Víry.

Doporučovati tyto spisy, které kritika všeobecně přijala s pochvalou, pokládáme za zbytečné. Tolle et lege — vezmi a čti! Doporučujeme z ní zvláště:

Ročník XIV. Číslo 1.—2. Několik listů z křesťanských dějin českých. Podává A. S. Pošumavský. Cena Kč 1.60.

Číslo 3.—4. a roč. XV. Číslo 1.—2. Snahy sv. Otce Benedikta XV. o mír. Podává A. S. Pošumavský. Cena Kč 2.70.

Ročník XVII. Číslo 1.—4. Methodisté. Napsal V. Oliva. Díl I.—II. Cena Kč 5.—.

Ročník XVIII. Číslo 1. O spojitosti Methodismu s českou minulostí. Napsal V. O. Hložina. Cena Kč 1.50.

Ročník XVIII. číslo 2. 4. O vzniku a začátcích Imky a lwky. — O trestání kacířů. Napsal V. Oliva. Cena Kč 3.50

Ročník XIX. č. 1.—2. Vstal Ježíš Kristus z mrtvých. Napsal Jar. Dlouhý. Cena Kč 3.50.

Ročník XIX číslo 3.—4. O sektě Russiánů a Po stopách římských papežů. Napsal Václ. Oliva. Cena Kč 4.—.

Úplné seznamy všech publikací vydaných ve výše uvedených sbírkách zašle na požádání

ochotně Družstvo „Vlast“, Praha-II., Žitná
ulice čís. 26.

Hlasy Svatováclavské.

V této sbírce se dotiskují zajímavé kapitoly ze života přátel Kristových s aplikacemi na dobu přítomnou. Spisek: „Přítel Kristův“ jest věnován katolickým mužům a jinochům. Kéž by nejen četli, ale dle toho i jednali!

Z jiných publikací v této sbírce vydaných doporučujeme zvláště na tyto:

Ročník XXIII. Číslo 1.—4. **„O budoucnosti katol. církve a konci světa.“** Napsal V. H. Honert, přel. V. Oliva. Díl I. Cena Kč 4.—.

Ročník XXIV. Číslo 1.—4. dtto. Díl II.
Cena Kč 4.—.

Ročník XXV. Číslo 1.—6. **Jest možno, aby se rozumný člověk zpovídal?** Napsal Václav Knetl, děkan. — **Národní pouť do Lurd r. 1924.** Napsal Jan Hudek, katecheta. Cena Kč 5.—.

Číslo 2.—4. **O božské Prozřetelnosti.** Osm populárně apologetických rozprav. Napsal Jan Fährich, farář v Krnsku.

Ročník XIII. Číslo 1.—3. **Boj křesťanství s pohanstvím.** Mosaikový obraz z I. stol. v Římě. Sestavil Fr. Jirásko.

Ročník XIV. Číslo 1.—3. **Tři zrádná hesla.** Podává Jos. Fabian.

Číslo 4.—6. **Po stopách prozřetelnosti Boží.** Napsal Josef Hronek. — **Žena a církev.** Napsal Ant. Ježek.

**Přátelům mládeže a stoupencům katolické
školy doporučujeme**

Vychovatele.

Vychází měsíčně za roční předplatné 30 Kč.
Pečlivě redigován přináší práce nejlepších
našich paedagogů! Neměl by chyběti na
stole žádného kněze a katolických rodičů.

Milovníkům dobré zábavné četby do-
poručujeme měsíčník

Vlast.

Celoroční předplatné 32 Kč.

Kdo se zajímá o historii, sáhne po

Sborníku historickém.

Cena 18 Kč ročně.

Všechny uvedené časopisy, knihy a bro-
žury obratem zasílá

Družstvo Vlast, Praha II.,

Žitná ul. č. 26 n.

Očekáváme pevně, že přátelé a příznivci
i lidé dobré vůle podají nám ochotně ruky
pomocné, abychom mohli dále pokračovati
v intencích Družstva ku prospěchu dobré
věci.

Zdař Bůh!

V hluboké úctě

Družstvo Vlast, Praha II., Žitná ul. 26 n.

Časové !

Novinka !

Časové !

V nejbližších dnech vyjde
zajímavé a vysocá časové
dílo

spisovatele Ar. Olivy

Katolík a katolická církev.

**Předběžné objednávky přijímá
již nyní**

Administrace družstva Vlast

v Praze II., Žitná ulice čis. 26 n.

Vřele doporučujeme

*všem přátelům a příznivcům dobré a poučné
historické četby*

České duchovní řády za rozmachu husitské bouře.

**Příspěvek k dějinám náboženské
a sociální revoluce XV. století
v zemích československých.**

Druhé přehlédnuté a rozmnožené vydání.

**Napsal
V. O. HLOŠINA.**

Sešit 1. – 6.

Cena 18 Kč.

**Objednávky vyřizuje
administrace družstva „Vlast“
v Praze II., Žitná ulice čis. 26 n.**